MÓDSZERTANI ANYAG

Kutyás terápia a fejlesztő nevelés-oktatásban

Immánuel Otthon és Iskola

NAGYTEMPLOM DEBRECEN

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Debrecen Nagytemplomi Református Egyházközség Immánuel Otthona és Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskolája

A kiadvány az EFOP-3.1.6-16-2017-00001 *„DNRE Immánuel Otthona és Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskolája esélyteremtő szerepének erősítése”* projekt keretében készült.

Szerzők:
Szabó Edit – Konduktor-tanító
Varga Viola – Gyógypedagógus, szociálpedagógus

© Szabó Edit
© Varga Viola

© DNRE Immánuel Otthona és Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskolája, 2019

Tartalom

Mentori ajánló **7**
1. Szakmai előzmény **9**
2. Fejlesztés kutyás terápiával **11**
2.1. A terápia által fejleszthető területek a súlyos fokban mozgássérült gyermekek csoportjában 11
Kutyás terápiával az SHF, súlyos fokban mozgássérült gyerekek komplex fejlesztéséért 13
2.2. Terápiák az önálló helyváltoztató mozgásra képes gyermekek csoportjában 26
Kutyás terápiával az SHF, önálló helyváltoztató mozgásra képes gyerekek komplex fejlesztéséért 27
3. Módszertani javaslatok, hasznos tanácsok a terápiás foglalkozások megtartásához **49**
Mellékletek **52**
Kézlazító feladatok 52
Képi segédanyagok a feladatokhoz **53**
Kutyás szabályok lefektetése feladat 53
Milyen kutya lennék ma? 55
Feladatok hullahopp karikákkal 56
Keressük meg a kutya eszközeit! 57
Kutyás versikék, mondókák, dalok, rövid mesék gyűjteménye **59**
Dramatizálható, bábozható mese **62**
Esetleírás **63**
Fotóanyag a feladatokhoz **64**
Felhasznált és ajánlott szakirodalmak **71**

Mentori ajánló

A gyógypedagógia területén az elmúlt évtizedben vált egyre ismertebbé az állatasszisztált terápiák alkalmazása a fogyatékossággal élő gyermekek fejlesztésében. Ezek közül is a legelterjedtebb a kutyás terápia, amelyet az Immanuel Otthon és Iskola is 2010 óta alkalmazza sikerrel a súlyosan-halmozottan fogyatékos gyerekek fejlesztésében. A terápia hatását tekintve a személyes élményeken túl komplex fejlesztő hatással is bír, hiszen az érzékelés-észlelés, figyelem, kommunikáció, nagymozgások, valamint finommotorika területek mellett fejlődik a gyerekek énképe, én-tudata, és kimutatható hatása van a szociális készségek fejlődésében is.
Az elmúlt évek tapasztalatainak összegzése ez a módszertani anyag, amely tartalmában és eszközeiben konkrét gyakorlati segítséget kínál a módszert kipróbálni szándékozó szakembereknek.
A módszertan a súlyos fokban mozgássérült, valamint az önálló helyváltoztató mozgásra képes gyermekek terápiájában is hasznos javaslatokat fogalmaz meg. Bemutatja azokat a területeket, amelyekre a kutyás terápia fejlesztő hatással van. Olyan javaslatokat, jó tanácsokat is olvashatunk, amelyeket a módszertani anyag szerzőinek hosszú éves tapasztalatai formáltak konkrét, gyakorlati segítséggé.
A terápiás módszertani anyag áttekinthető, logikus.
A fejlesztés céljai mellett megjelennek azok a keretek, amelyek jelzik a fejlesztésben közreműködő szakemberekkel kapcsolatos igényeket, a módszer alkalmazásához szükséges kompetenciákat, specifikus feltételeket. Ez kiemelten fontos ahhoz, hogy a módszer adaptációját végző szakemberek számára egyértelműek legyen azok a feltételek, amelyek szükségesek az alkalmazáshoz.
A fejlesztés feladatai mellett megjelenik a feladat végrehajtásának és az alkalmazott módszereknek a bemutatása. Minden feladatot általános javaslatok és specifikus szempontok egészítenek ki, amelyek a szakembereket lépésről lépésre tájékoztatják a teendőkről. A súlyosan-halmozottan fogyatékos gyermekek komplex személyiségfejlesztésében nagy segítséget jelent, hogy a módszertan kidolgozói feladatonként jelzik milyen készségek, képességek, kompetenciák fejlesztését erősítik az adott gyakorlatok. Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok gazdagítják a szakmai tartalmakat.

A szerzők figyelmet fordítottak arra, hogy vizuálisan is támogassák a feladatok elvégzését, sok kép, rajz gazdagítja a módszertani megoldásokat, amelyek a terápia alkalmazóit segítik a gyakorlatok elvégzésében, növelve az élményszerűséget, a motivációt, a cselekvésre alapozott tanulás lehetőségeit. Ebben még további segítséget nyújt a szakembereknek a ráhangolást, motivációt, örömforrást jelentő kutyákról szóló versek, dalok, mesék gyűjteménye. Ez a gyűjtemény és képválogatás tovább inspirálhatja a kutyás terápia alkalmazóit a bővítésre, további, saját gyűjtemények létrehozására.
A kutyás terápia alkalmazásában szerzett tapasztalatokat, hasznos tanácsokat a terápiás foglalkozások megtartásához a szerzők külön módszertani javaslatként foglalták össze. Ezekre az értékes ajánlásokra érdemes kiemelten figyelni és mind a feltételek kialakításánál, mind a terápia alkalmazásánál előtérbe helyezni és beépíteni a terápiába.

A kutyás terápia szakmai módszertani anyag elkötelezett, kiválóan felkészült szakemberek tapasztalatainak, gyakorlatának összegzése. Konkrét gyakorlati segítség szakemberektől, szakembereknek. Kiválóan alkalmas arra, hogy kutyás terápiát, mint komplex személyiségfejlesztő módszert minél többen megismerjék és a terápiás eljárás felkészült követőkre találjon.

A módszertani anyagot a Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közhasznú Nonprofit KFT szakmai munkatársai mentorálták.

2019

1. Szakmai előzmény

Hazánkban az elmúlt években, évtizedben vált egyre ismertebbé az állatasszisztált terápiák alkalmazása a gyógypedagógia területén. Ezen belül is a kutyás terápia terjedt el szélesebb körben, mivel a kutya jól motiválható, tanítható, mobil, szinte bármilyen intézménybe eljuttatható.

Sokat lendített a kutya terápiás segítő szerepének kiterjesztésében, hogy az ELTE Etológiai Tanszékén az elmúlt időszakban végzett etológiai kutatások[1] hatására sokkal többet tudunk a kutyák viselkedéséről, kommunikációjáról. Ennek eredményeként a képzésük, szocializációjuk, nevelésük egyre professzionálisabb keretek között folyhat.

Az állatasszisztált terápiát elsőként az 1960-as években B. Levinson amerikai pszichológus dolgozta ki és alkalmazta, árva és érzelmileg zavart gyermekek pszichoterápiájában. Azóta a módszer sokat fejlődött és mára már három fő területre[2] differenciálódott:

1. Állatasszisztált aktivitás
Ez tulajdonképpen egy látogatóprogram. Nincsenek előre leírt, meghatározott célok, a látogatások nem rendszeresek, a kutyával érintkező csoportok tagjai változók lehetnek. Az éppen jelen lévők a kutyák okozta jótékony hatásokat élvezik ki, a kutya aktivitásra ösztönzi őket, simogatják, élénkebben kommunikálnak. Gyakori az ilyen jellegű program idősek otthonában, vagy gyógypedagógiai intézményekben állatok világnapján, gyereknapon, egyéb rendezvényeken.

2. Állatasszisztált terápia
Ez a rendszeres, tervezett, szervezett terápia, rehabilitáció, fejlesztés folyamata. Célok és előre leírt feladatok mentén valósulnak meg a foglalkozások, a csoporttagok állandóak, a keretek letisztultak. A kutya, mint motivációs társ vesz részt az órákon, aktívan dolgozik a feladatokban. A gyógypedagógiai intézmények egész tanévre szóló kutyás terápiái ebbe a csoportba tartoznak, így a súlyosan-halmozottan sérült tanulók órái is.

3. Állatasszisztált oktatás/pedagógia
A kutya a többségi nevelési-oktatási intézményekben, óvodákban, általános iskolákban dolgozik együtt a tanulókkal egy-egy tanítási óra keretében. Motivációs társ, vagy szemléltető alany is lehet a kutya.

A D.N.R.E. Immánuel Otthon és Iskolában 2010. szeptembere óta tartunk heti több órában kutyás terápiát a fejlesztő nevelés - oktatásban részt vevő tanulóknak.

A kutyás foglalkozások választható, délutáni tevékenységként, szakkörként szerepelnek a tanulók órarendjében. (Vannak más intézmények, ahol a délelőtt órakeretbe építik be a kutyás terápiákat.) A csoportok képességek és életkor szerint differenciáltak, létszámuk 6-12 fő között mozogtak. A feladatok tervezésekor mindig egy tanítási évben gondolkodunk időkeretként, valamint a tanév rendjét is figyelembe vesszük a feladatok összeállításánál. A tanév során az egyes feladatok periodikusan ismétlődnek, koncentrikusan bővülnek a tanulók képességeinek, fejlődésének megfelelően.

Az elmúlt évek alatt azt tapasztaltuk, hogy az élményterápiás hatáson túl komplexfejlesztést tudunk megvalósítani a kutyás foglalkozások keretében. Az érzékelés-észlelés, figyelem, kommunikáció, nagymozgások, valamint finommotorika területein túl fejlődik az énkép, én-tudat, és a szociális képességek is. A foglalkozások sokat segítenek az érzelmi intelligencia, a biztonságérzet és a kiegyensúlyozottság megteremtésében és fejlesztésében is.
Mint minden fejlesztésnél itt is fontos alap a szociális kommunikáció. A kutyaterápiás foglalkozások során nem csak emberekkel kerülnek kapcsolatba a tanulók, hanem más élőlénnyel is. Megtanulják, hogy nem csak személyekkel lehet kommunikálni, kapcsolatot építeni. Az állatokra is ugyanúgy figyelni kell, tisztelni őket, alapvető szabályokat betartani velük szemben is.

1 Bővebben az etológiai kutatásokról, hírekről az alábbi linken tájékozódhat az érdeklődő: https://kutyaetologia.elte.hu/
2 Forrás: www.sanszalapitvany.hu

Az intézményben az évek során jól működő team alakult ki az együttműködő szakemberekből. A terápiás kutya felvezetők szorosan együttműködnek a csoportvezető gyógypedagógusokkal, a szakmai munkát segítik továbbá mozgásfejlesztő szakemberek (konduktorok) és gyógypedagógiai asszisztensek is. A csoportokat vezető gyógypedagógusok részt vettek szakmai továbbképzéseken[3] is. Rendszeres és folyamatos a kapcsolattartás az iskola és a kutyás terápiával foglalkozó alapítványok között.

A terápiás munkával töltött évek alatt azt tapasztaltuk, hogy a kutyás terápia segíti a tanulókat egy-egy fejlődési mérföldkő elérésében, illetve az elért képességek megtartásában is. Volt rá példa, hogy egy súlyos fokban értelmi sérült, autista fiú a kutyával vett fel először kapcsolatot, majd rajta keresztül kommunikált a csoport segítőivel. Egy másik esetben egy lány csakis a kutyasétáltatás kedvéért indított önállóan lépést, egy másik kislány a kutya pórázába kapaszkodva hosszabb távon önállóan járt, holott más helyzetekben igényelte egy segítő jelenlétét a koordinációs problémái miatt. A kutya jelentette azt a plusz motivációt, amire az adott fejlődési mérföldkő eléréséhez szükségük volt.

A módszertani segédanyaggal célunk, hogy a 32/2012-es EMMI rendelettel, valamint az intézmény Rehabilitációs Pedagógiai Programjával összhangban összefoglaljuk az eddigi gyakorlati tapasztalatainkat, leírjuk a bevált és jól működő feladatokat, játékokat, rávilágítsunk a gyakorlatban gyakran felmerülő problémákra, kompetenciahatárokra, ezzel minél több kollégát ösztönözzünk arra, hogy kutyás terápiával színesítse, gazdagítsa pedagógiai gyakorlatát.

3 Kutyaterápiát alkalmazók tréningje 2015; 2016

2. Fejlesztés kutyás terápiával

2.1. A terápia által fejleszthető területek a súlyos fokban mozgássérült gyermekek csoportjában

A fejlesztő nevelés – oktatáson belül a tanulók nagy része súlyosan akadályozott a mozgásfejlődés területén, a gyermekek mindegyike négy végtag érintett mozgássérült, súlyos, vagy legsúlyosabb fokban értelmi fogyatékos, és alternatív – augmentatív úton kommunikál. Ennél a célcsoportnál egy-egy szemkontaktus felvétele és megtartása, a tartós figyelem kiváltása is gyakran nehéz feladat, így eredményeink nem minden esetben nevezhetők látványosnak, viszont nagyon hasznos a kutyával végzett munka.
A kutyás terápia nagyon jól alkalmazható más tantárgyak koncentrációjában is. Ha a testrészek, vagy színek tanítása a téma, akkor a kutyás foglalkozáson is elmélyíthetjük ezt a tudást (pl.: 17. feladat, vagy 29. feladat). Nehéz különválasztani, melyik feladat melyik területet fejleszti leginkább, hiszen a kutyás foglalkozásoknak komplex fejlesztő hatásai vannak.

A kutyával közösen végzett feladatok fejlesztési területei

Kommunikáció fejlesztése:
Hangsúlyos terület, minden munka alapja, hogy a gyermek valamilyen csatornán kommunikáljon a foglalkozást vezetővel, illetve a kutyával is. Gyakoroljuk a szemkontaktus felvételét és megtartását a gyermek és a kutya között. Folyamatosan ösztönözzük a gyermekeket a hangadásra, hogy szólítsák meg a kutyát, keltsék fel figyelmét. Ha a kontaktus létrejött, kérjük a gyermeket, hogy mosollyal, hangadással, esetleg kézmozgással, integetéssel, puszi dobással köszöntse a kutyát. Ezt kövesse minden esetben egy rövid köszöntő rituálé. Beszéddel és testjelekkel jelezzük a gyermeknek, milyen tevékenység következik, milyen feladatot kérjen a kutyától. **Fontos,** hogy a kutya csak a gyermek jelzéseire dolgozzon, és a gyermekre hangolódjon rá.
Gyakran kérjük a kutyától, hogy váltson oldalt, és a gyermeknek követnie kell őt a tekintetével. A bazális kommunikáció elemeit is használjuk, amikor a gyermek fejét, fülét a kutya oldalára tesszük, és próbáljuk érzékeltetni a kutya légzésének ritmusát, illetve átvenni azt. A gyermekek főként kézjelekkel utasítják a kutyát, amihez segítséget is kapnak. A megértés fejlesztéséhez egyes feladatokhoz használunk tárgyakat, fotókat, képkártyákat, PCS képeket, egyéb szimbólumokat. A kutyás foglalkozás végén, elköszönünk a kutyától, amire újra önálló jelzést kérünk a gyermekektől.

Mozgásfejlesztés:
Nagy hangsúlyt fektetünk az önálló mozdulatok kivitelezésének a motiválására, és mi lenne hatásosabb erre, mint egy kutya, aki a fejét a gyerek ölébe, keze alá teszi. Az együtt munkálkodást minden esetben kéztorna, kézlazító mozdulatok előzik meg, amiben a többi segítő munkatárs vesz részt a gyermekekkel.[1] Ezután a kutya szőrének aktív vagy vezetett aktív simogatásával a spasztikus, feszes izmok kilazulnak, az ujjak kinyílnak, a görcsös kéztartás oldódik. A simogatás során a petyhüdt izomzat esetében pedig a kéz egy puha alátámasztást kap, ami segítséget ad a nyújtott ujjak megtartásában.
Az ujjak nyújtása után a helyzetek, pozíciók megtartásával erősíthetjük a lazább izomzatot. A kézhasználat (fogás, megtartás, elengedés) fejlődik azzal, hogy labdát, egyéb játékokat, tárgyakat fogunk meg és dobunk el a kutyának, amit annak vissza kell hoznia, karikát tartunk neki, amin át kell ugrani, vagy megfogjuk a pórázát és megsétáltatjuk. Játszhatunk kutyafodrászt, amikor megfésüljük a kutya szőrét, pacsit kérünk, jutalomfalatot adunk, kézjelekkel utasítjuk, hogy jöjjön ide, üljön vagy feküdjön le. Ezek a feladatok észrevétlenül a manipuláció fejlesztését szolgálják.
Azok a gyermekek, akik segítséggel, vagy segédeszközökkel állíthatók, járathatók,

1 A kézlazító feladatok a mellékletben találhatóak.

minden foglalkozáson kiszállnak a kerekes székből/babakocsiból, és a megfelelő segédeszközzel sokkal motiváltabbak a kitartó állásra vagy járásra a kutya jelenlétében. Azok a gyerekek, akik nem állíthatók, az ő lábfejüket szabaddá téve szomatikus stimuláció keretein belül lábbal is megsimogatják a kutyát.

Testséma fejlesztés, lateralitás kialakítása:
Felváltva dolgozunk mindkét kézzel, próbáljuk a sérültebb, ügyetlenebb kezet is bevonni a mozgásokba, egyúttal tudatosítjuk, melyik kezünket/lábunkat használjuk. A kutya nem csak szemből közelíti meg a tanulókat, hanem oldalról végzendő feladatokat is kap, helyet változtat, esetleg körbejárja a gyermekeket, amely szintén a lateralitás tanulását segítik elő. Az arc részeit is megnevezzük a kutyán, és megtapintjuk, majd ezeket megkeressük, megmutatjuk a saját arcunkon is.

Érzékelés - észlelés és értelem fejlesztése:
A tanév során állandó kutyával dolgoznak a csoportok, de állatok világnapja, gyermeknapok alkalmával, több kutyafajtával is találkoznak a tanulók. Megismertetjük őket alapvető fogalmakkal (kicsi-nagy). Érzékeltetjük a különbségeket, az ellentéteket: rövid, erős - hosszú, puha szőrzet. A jutalomfalat adása során megtapasztalják a nedves nyelv, orr érzetét. Sétáltatás előtt és után átölelve érzékelik a gyorsabb szívverését, légzését a kutyának. A szomatikus, taktilis, vizuális stimulációkat egy teljesen más formában, egy élőlényen keresztül tapasztalhatják meg.
Passzív szókincs és fogalmi készlet bővítése is lehetséges a kutyával és a terápián használt eszközök, tárgyak megismerésével. Ezt rövid kutyás versikék tanulása és ritmizálás is segíti. A figyelmet, koncentrációs készség fejlesztését segíthetjük elő, ha mindig követjük, mit csinál a kutya, mit csinálunk mi és a társaink.

Kreativitás
Megismerkedünk olyan játékokkal, amik kutyával játszhatók: kicsi, sípolós labda eldobása a kutyának, falatkeresős játék, mozgással kísért játékos versikék, mondókák. Rövid kutyás mesék feldolgozása, eljátszása az együttműködési, kommunikációs és szociális készségeket is erősíti. A tantárgyi integrációt felhasználva a kutyás terápián használt feladatokra építve például festhetünk, nyomdázhatunk mancsokat.

Szocializáció, kooperáció:
A közös munka és játék során a gyerekek megtapasztalják, hogy az állat is érző élőlény. Nekik is lehet fájdalmat okozni és szeretetet adni egyaránt. A tanulóink is megtanulják, hogyan közeledjenek a kutyákhoz, milyen erősen simogassák, hogyan közelítsenek az állatokhoz.

Fejlesztési terület:

Kutyás terápiával az SHF, súlyos fokban mozgássérült gyerekek komplex fejlesztéséért

Fejlesztés célja:

Cél, hogy a kutyák segítő közreműködése hozzájáruljon a tanulók komplex személyiségfejlődéséhez, a pszichomotoros és szenzomotoros képességek fejlesztésével, az önálló mozgásindításra késztetéssel, a viselkedési formák tanulásával.

Keretek:

- állatasszisztált terápiák alkalmazásában jártas szakember,
- terápiás kutya a felvezetőjével együtt,
- segítők (a tanulók gondozói),
- külön helyiség vagy tanterem, ahol csak a terápián résztvevők tartózkodnak,
- szükséges eszközök, szemléltető anyagok.

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
1. Kapcsolatfelvétel. A kutya köszöntése.	érzékelés, észlelés, kommunikáció, együttműködés, viselkedés	Minden foglalkozás elején fontos, hogy minden tanuló egyesével érzékelje a kutya megérkezését, jelenlétét. A kutya egyesével odamegy a gyermekekhez, szemkontaktust létesítenek, a gyermek kézjellel leülteti a kutyát, kér egy pacsit tőle, majd átad egy jutalomfalatot a kutyának, és végül megsimogatja. **Eszközök:** Jutalomfalat	A köszöntés állhat több, illetve kevesebb feladatelemből is, sokféle variációja létezik. Legyünk kreatívak és a feladat a tanulók képességeihez és tempójához igazodjon.	Ez a gyakorlatsor biztosítja, hogy a gyermek minden érzékszervével a kutyára figyeljen, ráhangolódjon a foglalkozásra.	A pacsi kérés segítése: A könyök nyújtva legyen. A kéz supinációját, vagyis a tenyér felfordítását úgy tudjuk segíteni, hogy a kézhátat lenyomva az ujjak kinyúlnak (így a gravitáció segítségét is igénybe vesszük), majd a nyújtott ujjakat fordítjuk felfelé. A támaszt az ujjak végén biztosítsuk, ezáltal a tanuló a saját tenyerében érezheti a kutya mancsát. Azoknál a gyermekeknél, akinek van, használhatjuk a könyöksínt. A nagyon erősen spasztikus, ökölbezárt ujjaknál, amikor nem tudjuk kivitelezni az ujjak nyújtását, a hüvelykujj és a mutatóujj közé helyezzük a falatot, de alul megtámasztott kézfejről is adhatjuk a jutalmat.
2. Kutyás szabályok lefektetése. Mit szabad és mi tilos?	szelektív figyelem, szabálykövetés, szabálytartás	Megadott képekkel dolgozunk, ami kutyasimogatást, jutalomfalat adást ábrázol, illetve a kutya érzékeny testrészeit mutatjuk meg képeken. A képek elmagyarázása, jelentésük eljátszása után kétfelé gyűjtjük ezeket a képeket együtt: ■ a boldog tőle/szereti a kutya, és ■ a szomorú tőle/nem jó a kutyának kupacokba. A végén ráerősítünk arra, amit szeret a kutya, és megmutatjuk	Minden tanév elején azzal kezdjük a munkát a csoportokban, hogy felelevenítjük ezeket a szabályokat. Az első foglalkozások e téma köré szerveződnek. Érdemes időnként év közben is elővenni ezeket a képeket, és átismételni a szabályokat.	Egy-egy nem kívánatos esemény kapcsán is jó, ha kéznél vannak a képek, és megmutatjuk a gyermeknek, miért viselkedett helytelenül, ha például meghúzta a kutya szőrét.	

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
		a kutyán is, mi jó neki. (lásd. fotó melléklet) **Eszközök:** tematikus képek, PCS képek, vagy egyéb szimbólumok, amit a tanulók ismernek a jó és rossz/szabad és tilos jelölésére			
3. Találd meg! Falateldugás.	látás-érzékelés, tapintási észlelés, vizuális figyelem, emlékezet, lateralitás	Az egyik zokniba elrejtünk egy jutalomfalatot, úgy, hogy se a gyermek, se a kutya ne lássa, melyikbe rejtjük el. A két zoknit felhúzzuk a gyermek két kezére vagy lábára. A gyermeknek ki kell tapogatnia, hol van a falat, és csak azt a kezét/lábát kell megemelnie, megmozdítania. Ha a válasz helyes, lehúzzuk a zoknikat, és a gyermeknek a két kezével a zokni száját széthúzva kell oda adnia a jutalomfalatot a kutyának. **Eszközök:** Színes gyerek zoknik, vagy levágott harisnya lábfej részek, színes szalagok vagy hajgumik, jutalomfalat	A helyes feladatvégzés után megjelöljük a használt végtagot a zoknival azonos színű szalaggal, hajgumival, tudatosítva, melyik a jobb/bal kezünk/lábunk.	A zoknit mozgassuk úgy (tapogassuk a végtaghoz), hogy a jutalomfalat mindenképp a gyermek kezéhez/lábához érjen.	A zokni fogásának segítése: két oldalt fogassunk rá a zoknira úgy, hogy a hüvelyujj a zoknit belülről szemben fogja a többi ujjal. A fogás megtartását a legtöbbször segíteni kell, mivel nagy erő szükséges a zokni széthúzásához.

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
4. Érzelmek azonosítása kutyák segítségével. Milyen kutya lennék ma?	érzelmi állapotok azonosítása	Megkérjük a gyerekeket, hogy rátekintéssel, rámutatással mutassák meg a képeken, ők milyen kutyák lennének aznap, tehát hogy érzik magukat. **Eszközök:** A négy érzelmi állapotnak megfelelő kutyák arckifejezését nyomtatjuk ki színes képeken. Van vidám, szomorú, mérges és fáradt/álmos kutya, (lásd. fotó melléklet) vagy érzelmi szimbólumok PCS képeken az arckifejezések megfelelői.	A feladat tanításához használjuk az érzelmi állapotok olyan szimbólumait, amiket már ismernek a tanulók, később ezek elhagyhatók. Akár minden foglalkozás bevezető részébe is beilleszthető ez a feladat.		
5. Utánozd a kutya mozgását!	nagymozgások, mozgáskoordináció	A kutya gurul a szőnyegen. A gyerekeknek utánozniuk kell a mozgást.	A csoport többi tagja együtt buzdíthatja a versenyzőket, nagyon jó hangulatú foglalkozások szoktak lenni ezzel a versenyfeladattal, és nagyon jó motiváció a mozgásra.	Azok a tanulók, akik segítséggel vagy önállóan képesek gurulni, nagyon jó mozgásfejlesztő versenyfeladat.	Gurulás facilitálása: Hason fekvő helyzetből kiindulva mindkét kart kinyújtjuk a fül mellé. Az ellentétes kar és láb hátra lendítésével indítjuk a mozgást. Segítsünk a csípőnél, esetleg a karnál. A csípőnél csak annyi segítséget adjunk, amíg át nem tudja lendíteni magát a hátára. Ahol szükséges két segítő, ott lábnál és karnál facilitáljon. Másik lehetőség, ha a gurulás irányával ellentétes oldali tenyeret a váll alá húzzuk és a gyermek a hátára tolja magát, a lábat pedig lendíti. Figyeljünk, a fej mindig kövesse a mozgást, emelje át a nyújtott karon!

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
6. Mozgásmotiváció. Kúszóverseny a kutyáig!	nagymozgások, mozgáskoordináció	A kutya lefekszik a tornaszőnyeg egyik végénél, a másik végénél pedig hasra fektetjük a két gyermeket. Az nyeri a versenyt, aki előbb ér oda a kutyához, és előbb érinti meg. A feladat végén általában mindkét gyermek együtt simogatja a kutyát. **Eszközök:** tornaszőnyegek a győztesnek kutyás nyomda, matrica			Kúszó mozgás kivitelezésének segítése: Egy, vagy két segítő szükséges a mozgás kivitelezéséhez. Több variációja lehet a kúszásnak. Mivel a mozgás öröme az elsődleges célunk ennél a feladatnál, azt a változatot segítsük, amelyikben a legönállóbb a gyermek. A kúszni nem tudó tanulóknál a láb mozgatásánál az egyik lábat behajlítjuk, és talpnál tenyérrel megtámasztjuk. A másik lábat az alsó lábszárnál tolva segítjük. A karokat előre nyújtjuk, a tenyerek támasztását biztosítva a hónalj alatt segítünk az előre húzódzkodásban.
7. Megy a kutya ölből ölbe.	kooperáció, figyelem	Szorosan egymás mellé ültetjük a gyerekeket a földön, vagy egymás mellé toljuk a babakocsikat, kerekesszékeket. Ölből ölbe adjuk tovább a kutyát, figyelve, hogy ne essen, ne csússzon le a kutya a gyerekek öléből. Amikor a gyermek sikeresen átadta a kutyát a társának, már nem szabad a kutya után nyúlni, simogatni, mindig csak az simogathatja, akinek az ölében ül éppen.		Kistestű kutyával kivitelezhető feladat.	Mindig segítsük a fogást. A karokkal alulról a lábnál, hasnál fogva emeljük át a kutyát. Figyeljünk, hogy az átadásnál ne *„dobják el”* a kutyát, lassan húzzák ki a karjukat a kutya alól.

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
8. Megy a labda vándorútra.	akusztikus, vizuális figyelem, mozgáskoordináció-kézhasználat	A tanulókat egy sorban egymás mellé toljuk/ültetjük úgy, hogy elérjék egymás kezét. Amíg a Megy a labda vándorútra kezdetű dalt énekeljük, a gyerekek kézről kézre adják a kutya labdáját. Amikor a dal végére érünk, az a gyerek kiesik a játékból, akinél éppen akkor a labda van. Ekkor eldobja a kutyának a labdáját, az visszahozza neki, majd kiül a körből. **Eszközök:** kis méretű labda, a győztesnek kutyás nyomda, matrica.	Többször elénekeljük a dalt, a végén mindig kiesik valaki, így a játék végére egy győztes marad, akit megtapsolunk, és kérhet a kutyától egy trükköt, illetve kap egy kis ajándékot.	Célszerű egy kicsit puhább labdát használni ehhez a feladathoz, mert ezt könnyebben meg lehet markolni.	Fogás-megtartás-elengedés kézmozgások segítése: Az első feladathoz hasonlóan fogathatunk rá a labdára, lefelé nyomva a kézhátat, majd a kéz felfelé mozgatásával segítsük a megtartást. Az elengedésnél, a társ kezébe adásánál szintén lefelé mozdítsuk a csuklót.
9. Bátorságpróba.	önbizalom, önértekelés erősítése	A gyermeket hanyatt fektetjük a tornaszőnyegen. Kiválasztja, megmutatja, megmozdítja három testrészét, ahová három jutalomfalatot teszünk. A kutya egyenként elveszi a falatokat a gyermek testéről. Ennél a feladatnál fontos, hogy a kutya a gyermek bőréről vegye el, nyalja fel a falatokat. **Eszközök:** tornaszőnyeg, jutalomfalatok, kutyás nyomda, matrica a feladatot bátran teljesítőknek		Főként nagytestű kutya esetén igényel előzetes ismeretséget a feladat a bizalmas légkör, biztonságérzet megléte miatt.	Figyeljünk a helyes pozícionálásra, a lazításra. Lehetőség szerint a lábak legyenek nyújtva és ne keresztezzék egymást. A karok ne csecsemő tartásban legyenek a fej mellett, hanem a csípő mellett tenyérrel lefelé tartsák a szőnyegen. A falat elvétele után általában feszesség lép fel a spasztikus gyermekeknél. Várjuk meg míg újra ellazulnak, utána jöhet a következő falat levétele.

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
10. Tükörjáték	testkép, testséma, megfigyelő és utánzó képesség	Megfigyelni és utánozni a kutya mozdulatait. Középen áll a kutya, a gyerekeket köré toljuk. Figyeljük, mit csinál a kutya, és utánozzuk a mozdulatait.		A súlyosan mozgássérült célcsoporttal főként kézmozdulatokat, fejmozgásokat, apró elmozdulásokat utánozzunk, gyakran ezeket is segítséggel.	Szükség szerinti segítés.
11. Bobath labdáról nyújtózkodás a kutya felé.	egyensúly fejlesztés, hátizomzat erősítés, vesztibuláris stimuláció	A gyereket a labdára fektetjük, két karja előre nyúlik, a kutyát pedig a labda elé fektetjük. A cél, hogy próbálja elérni a gyermek a kutyát, és megsimogatni. A feladat végzésével a kar, csukló kontraktúrái nyúlnak, és nyújthatók, valamint a kéz, ujjak szabadabban tudnak mozogni. **Eszközök:** Bobath labda, esetleg henger törölközők a gyerekek feje alá.		Nagyobb testű kutyával célszerű ezt a feladatot végrehajtani.	A labdán helyesen pozícionáljuk a gyerekeket. Csípőnél megfogva tudunk biztonságos támaszt nyújtani.

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
12. Kutyás memóriajáték.	vizuális figyelem és emlékezet, lateralitás	A memóriajáték során fontos, hogy kétféle színű üreges bábuk legyenek a táblán, vagy két oldalon legyenek eltolható rekeszek. A gyerekek csak az egyik szín/ egyik oldal alá rejthetnek jutalomfalatokat. Irányítaniuk kell a kutyát mozdulatokkal, tekintettel, hogy hol keresse a falatokat **Eszközök:** táblás falatkereső játék, jutalomfalat	Állateledel - és felszerelés boltokban kapható speciális kutyás logikai, falatkeresős játék, vagy asztalos mesterrel is elkészíttethető hasonló. Gyereknek és kutyának egyaránt kiváló fejlesztő játék.		Segítsük az ujjak nyújtását, a ráfogást, és a fogás megtartását.
13. Ha hallod a neved, add a kutyád!	akusztikus figyelem	Egy nagy kosárnyi plüss kutyával körbejárunk, amit a terápiás kutya visz körbe. Minden tanuló választ magának egy plüsskutyát. A foglalkozásvezető középre áll, és hangosan kimondja egy gyerek keresztnevét. Aki magára ismer, hangot kell adnia, vagy meg kell mozdítani a plüsskutyáját, vagy egyéb módon jelentkeznie kell. Ekkor a kutya odalép hozzá, és a kutya szájába kell adnia a gyermeknek a plüsskutyát. A játék végén a kosár ismét tele van plüsskutyákkal, és mindenkinek elhangzott a neve.		Mosható játékokat használjunk, amelyet a foglalkozás végén kimosunk.	Fogás segítése: lásd 8. feladat

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
		Eszközök: kosár, plüsskutyák (a csoport létszámánál legalább eggyel több, hogy minden gyerek tudjon kettőből választani).			
14. Relaxáció kutyával.	izomlazítás, belső figyelem fejlesztése	A gyerekeket kettesével a tornaszőnyegre fektetjük, közéjük pedig befekszik a kutya. A gyerekek a kutyához bújhatnak, érezhetik, átvehetik légzésritmusát, simogathatják, érzékelhetik szőrének érintését a hasukon, lábukon is. **Eszközök:** tornaszőnyegek, esetleg aromamécses, illóolajok, CD lejátszó, CD lemez.		A feladat kiegészíthető zenével és aromaterápiával is.	Ügyeljünk a helyes pozicionálásra.
15. Játsszunk kutyafodrászt!	mozgáskoordináció - kézhasználat	A gyerekek többféle fésűből, keféből választhatnak, majd átfésülik a kutya szőrét. Hosszú szőrű kutya esetén köthetünk masnit, hajgumit a kutya szőrébe, amit szintén a gyermek választ ki. **Eszközök:** kutyakefék, fésűk, masnik, színes hajgumik.	Érdemes a fésülés előtt és után is jól megsimogatni a kutya bundáját, és felfedeztetni a változást.		A legtöbb gyermeknél segíteni kell a ráfogást (1. feladat) a fogás megtartását. Várjunk meg míg a tanuló indít mozdulatot.

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
16. Gyakorlatok hullahopp karikákkal.	figyelem, kooperáció	Három hullahopp karikát készítünk elő, és mindegyik mellé mutatunk egy-egy képet a gyereknek, hogy mit kell benne végrehajtania a kutyának. A gyereknek kézjellel bele kell hívnia a karikába a kutyát, és szintén kézjellel mutatnia a feladatot. A három feladat: ■ állítás, ■ ültetés ■ fektetés. Ha a kutya mindhármat teljesítette, jutalomfalatot kap. **Eszközök:** hullahopp karikák, kutyás képek, jutalomfalat			Szükségszerűen a kézjelek mutatásának, jutalomfalalt adásának segítése.
17. Keressük meg a kutya eszközeit!	figyelem, absztrakció	Két halmazt képezünk a kutya valós tárgyaiból és tárgyképeiből. A csoport tanulóinak össze kell párosítaniuk a tárgyakat a képekkel, majd bemutatni a gyakorlatban, melyik eszközt hogyan használjuk a kutyával, például a tálból megitatni, a nyakörvet és pórázt a kutyára adni, és sétálni vele egyet, a labdáját eldobni, hogy visszahozza stb. **Eszközök:** tárgyképek, tárgyak			

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
18. Gumikeresős játék.	kézhasználat, taktilis-haptikus érzékelés-észlelés	A gyermek szemét eltakarjuk, ha hagyja, egy kendővel bekötjük. Színes hajgumit rejtünk el a kutya valamelyik testrészén vagy szőrében, ha hosszú szőrű. A gyermeknek tapintással kell megtalálnia a hajgumit a kutyán. A keresés közben végig irányítjuk szóban, vagy finoman vezetjük a kezét. **Eszközök:** színes hajgumik, kendő a szem bekötéséhez.			Hagyjuk, hogy ő indítsa a mozgást, az alkar fogásával segíthetjük a kivitelezésben. Előfordulhat, hogy arra kell ügyelnünk, hogy az érintkezés végig finom maradjon. Gyakran tapasztalható, hogy a gyermekek megmaradt kóros reflexként *„megkapaszkodnak”* a kutyák szőrében.
19. Gondoskodás a kutyáról.	éntudat, énkép, önértékelés	A foglalkozás menetébe bármikor beilleszthető, amikor a kutyának igénye van egy kis vízre, hogy a gyerekekkel közösen megitatjuk, ha nem kapott sok jutalomfalatot, akkor a foglalkozás végén megetetjük, ha összekócoltuk a szőrét, megfésüljük, ha sokat feküdt a foglalkozáson, kicsit megsétáltatjuk az óra végén. **Eszközök:** kutya etető-, itatótálja, fésű, kefe, póráz.		Érzelmileg sokat jelent a gyermekeknek, hogy ők is gondoskodhatnak egy élőlényről, és nem csak azt élik meg, hogy nekik van szükségük folyamatos gondoskodásra.	A feladatnak megfelelően.

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
20. Kutya sétáltatása. Járás, vagy minél önállóbb helyváltoztatás segédeszközzel.	mozgáskordináció	Azok a gyerekek, akik segédeszközzel és segítséggel járathatók, ők a kerekes székből kiszállva sétáltatják meg a kutyát. Azoknál a gyerekeknél, akiknél ez nem kivitelezhető, székben ülve kapják meg a pórázt, és egy segítő tolja őket, míg a kutyát sétáltatják. **Fontos** cél, hogy lehetőleg önállóan fogják meg a pórázt, és végig kövessék tekintetükkel, jelezzenek a mellettük sétáló kutyának. A segédeszközzel járatható gyermekeknél azt tapasztaljuk, hogy sokkal motiváltabbak, kitartóbbak, ha a kutya sétáltatásáról van szó, így az új segédeszközök is hamarabb elfogadtathatók, és betanítható a használatuk. **Eszközök:** járást segítő eszközök vagy kerekesszék, póráz		**Fontos,** hogy mozgásfejlesztő szakember is jelen legyen és koordinálja ezt a feladatot!	A járatás a mozgásterapeuta javaslatai alapján történjen, megfelelő segédeszközökkel.
21. Kutya beöltöztetése. Tudástartalmak szintetizálása.	absztrakció, szintézis, rugalmas gondolkodás,	Mikuláskor és farsangkor a kutyás terápiákon is ünnepeljünk! Mikulás sapka adható a terápiás kutyára, aki kosárban/zsákban apró mikulás ajándékot oszt az óra végén a gyerekeknek. Farsangkor minden gyerek választhat egy-egy ruhadarabot,	A játékosság, az ünneplés, az ünnepi hangulat álljon a középpontban ezeken a foglalkozásokon.		

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
		kiegészítőt, és együtt öltöztetjük fel a terápiás kutyát jelmezbe, majd közösen énekelhetünk télűző, tavaszváró dalokat. Kiegészíthetők ezek a foglalkozások közös fotózással az ünnepi jelmezbe öltöztetett kutyával. **Eszközök:** Mikulás sapka, színes ruhadarabok, sálak, esetleg fényképező gép			
22. Búcsúzás a kutyától.	kézhasználat, taktilis-haptikus érzékelés-észlelés	Az órát mindig elköszönéssel zárjuk le. Csakúgy, mint a köszöntésnél, ennek a feladatnak is többféle variációja lehetséges. Egy közös verselés és a kutya utolsó megsimogatása hangulatos lezárása a foglalkozásoknak.	A kézmozgással kísérhető mondókák választása javasolt.	Lassabban mondjuk a mondókát, hogy a kezükkel is tudják követni a szöveget.	Szükségszerűen a kézmozgásokat segítsük.
Értékelés alapelvei	Minden foglalkozás végén fontos kiemelni az elért eredményeket, a kiemelkedően teljesített tanulókat, illetve az egész csoportot összességében is megdicsérni.	Jutalmazásra nagyon beváltak a kutyás, tappancsos nyomdák, akinek ilyen jel volt a kézfején, aznap nagyon ügyes volt a kutyás terápián. A pecsét elmaradása azt jelentette, hogy valaki helytelenül viselkedett a kutyával, esetleg türelmetlen, figyelmetlen volt társaival, segítőivel. A nyomdákon kívül kutyás matricákat használtunk még a dicséretre, illetve tanév végén minden tanuló a terápiás kutya képével ellátott oklevelet kapott emlékbe.			

2.2. Terápiák az önálló helyváltoztató mozgásra képes gyermekek csoportjában

A fejlesztő nevelés - oktatásban részt vevő tanulók között többen önálló helyváltoztató mozgásra is képesek. Esetükben jellemző, hogy nagy igényük van a mozgásra, ám sokaknál koordinációs- és egyensúlyproblémák miatt személyi kísérés, illetve segédeszközös megsegítés szükséges. A tanulók súlyos vagy legsúlyosabb fokban értelmi sérültek, gyakran csak alternatív úton kommunikálnak, illetve sokaknál megfigyelhető hangadás, vokalizáció. Gyakori társuló probléma az autizmus, vagy ritka betegségek, szindrómák. Jellemző lehet még sztereotip mozgások megléte, valamint több tanulónál problémás terület az önkontroll, agresszió, autoagresszió is.
A fejlesztési hangsúlyok a tanulók igényeihez és adottságaihoz alkalmazkodnak.

A kutyával közösen végzett feladatok fejlesztési területei

Kommunikáció fejlesztése
A szemkontaktus felvétele és megtartása több tanulónál okoz nehézséget, ezért ezt minden foglalkozáson gyakoroljuk a kutyával.
Fontos feladat az adekvát hangadás kialakítása és megerősítése, a sztereotip, öngerjesztő hangadások leépítése. A kommunikációt ki kell terjeszteni a társak és a kutya felé is, ezért minden feladatba becsempészünk kommunikációt és kooperációt is igénylő elemeket. A hangadások mellett megjelennek a gesztusjelek, testjelek, illetve a tárgy- és képkommunikáció elemei is: fotók, PCS képek, kártyák. Célunk, hogy ezen jelzéseket a tanulók fokozatosan elsajátítsák, és aktívan is használják.

Mozgásfejlesztés
Ennél a célcsoportnál a hangsúlyt a minél önállóbb járásbiztonság kialakítására, az egyensúlyfejlesztésre, a koordináltabb, összerendezettebb mozgás kialakítására, illetve a mozgásos önkontroll fejlesztésére helyezzük.
Fontos megtanítani a gyerekeknek, hogy a kutyával végrehajtott feladatok közben ne legyenek hirtelen irányváltások a mozgásukban, maradjanak higgadtak és koncentráltak, valamint a sztereotip mozgások leépítésére is fókuszálunk. Ehhez az is nagyon fontos, hogy legyen elegendő tér és lehetőség a foglalkozások során a szabad mozgásra, futkosásra, így a feladatokat érdemes úgy összeválogatni, hogy az intenzív mozgást igénylő és a statikus feladatok felváltva legyenek.
Nagy eredményeket értünk el a segítséggel járóképes gyerekek mozgásfejlesztésében az évek alatt. A feladatok során, főként egy nagyobb testű kutya jelenléte és kísérése több esetben kiváltotta a személyi kísérőt. Biztonságot és támaszt jelent a kutya a gyermeknek ezekben az esetekben. Több feladat segíti a mozgás ügyesítését, a különböző eszközök minél önállóbb használatát.

Testséma fejlesztés, lateralitás kialakítása
A kezesség kialakítása és megszilárdítása több feladatnak eleme. Emellett fontos a térbeli irányok, viszonyok gyakorlása is, hogy a mozgásos feladatok során a gyermekek el tudják helyezni önmagukat és a kutyát is a térben. A saját testkép kialakítása után, a testrészek megmutatása, gyakorlása is folyamatos feladatunk.

Érzékelés - észlelés és értelem fejlesztése
Passzív szókincset és fogalmi készletet bővítünk a kutyával és a terápián használt eszközök, tárgyak megismerésével. Rendszeresen tanulunk kutyás verseket, dalokat, rövid meséket játszunk el a kutyával, bábokkal.
Fontos a ritmizálás gyakorlása tapsolással, ritmusra lépéssel. A figyelem és a koncentráció fejlesztése kiemelten fontos, mindig követjük, mit csinál a kutya, mit csinálunk mi és a társaink.

Kreativitás, játék,
Népi játékokat is átültethetünk kutyával végezhető játékokra, valamint a mozgásos, dallal, mondókákkal kísért játékok közös játszása is komplex fejlesztő hatással bír.
Fontos, hogy a tanulók megismerkedjenek a kutya játékeszközeivel is, a szabály játékok csoportos együtt játszása pozitív élményeket hoz.

Szocializáció, kooperáció
Nagyon fontos feladatunk, hogy gyakoroljuk a csoporttársakkal és a kutyával való megfelelő kapcsolatfelvételt, páros feladatokban elősegítsük a kooperációt. Figyeljünk türelem és kivárás gyakorlására az egyes feladatok során, ez sokat segít az egymásra figyelés elsajátításában.

Fejlesztési terület:

Kutyás terápiával az SHF, önálló helyváltoztató mozgásra képes gyerekek komplex fejlesztéséért

Fejlesztés célja:

Cél, hogy a kutyák segítő közreműködése hozzájáruljon a tanulók komplex személyiségfejlődéséhez, a pszichomotoros és szenzomotoros képességek fejlesztésével, az önálló mozgásindításra késztetéssel, a viselkedési formák tanulásával.

Keretek:

- állatasszisztált terápiák alkalmazásában jártas szakember,
- terápiás kutya a felvezetőjével együtt,
- segítők (a tanulók gondozói),
- külön helyiség, vagy tanterem, ahol csak a terápián résztvevők tartózkodnak,
- szükséges eszközök, szemléltető anyagok.

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
1. Kapcsolatfelvétel. A kutya köszöntése.	érzékelés, észlelés, kommunikáció, együttműködés, viselkedés	A gyermekek egyesével felállnak, és közelebb lépnek a kutyához, szemkontaktust létesítenek. A gyermek kézjellel magához hívja, majd leülteti a kutyát, kér egy pacsit tőle, majd átad egy jutalomfalatot a kutyának, és végül megsimogatja. A köszöntés állhat több, illetve kevesebb feladatelemből is, sokféle variációja létezik (pl.: kistestű kutya esetén zsámolyon ül a kutya, és a gyermek megy oda hozzá). **Eszközök:** jutalomfalat	Minden foglalkozás elején fontos, hogy minden tanuló egyesével érzékelje a kutya megérkezését, jelenlétét.	Ez a gyakorlatsor biztosítja, hogy a gyermek minden érzékszervével a kutyára figyeljen, ráhangolódjon a foglalkozásra.	A tanulók minél önállóbban végezzék el a feladatot. Általában a simogatás erősségére szükséges figyelnünk. (Az ujjak nyújtva legyenek, ne markoljanak bele a kutya szőrébe.)
2. Kutyás szabályok lefektetése. Mit szabad és mi tilos?	viselkedés, kommunikáció, szabálykövetés	Megadott képekkel dolgozunk, ami kutyasimogatást, jutalomfalat adást ábrázol, illetve a kutya érzékeny testrészeit mutatjuk meg képeken. A képek elmagyarázása, jelentésük eljátszása után kétfelé gyűjtjük ezeket a képeket együtt, ■ a boldog tőle/szereti a kutya, és ■ a szomorú tőle/nem jó a kutyának kupacokba. A végén ráerősítünk arra, amit szeret a kutya, és megmutatjuk a kutyán is, mi jó neki.	Minden tanév elején azzal kezdjük a munkát a csoportokban, hogy felelevenítjük ezeket a szabályokat. Az első foglalkozások e téma köré szerveződnek. Egy-egy nem kívánatos esemény kapcsán is kéznél vannak a képek, és megmutatjuk a gyermeknek, miért viselkedett helytelenül, ha	A csoportban jelen lévő agresszív és autoagresszív viselkedéselemek miatt év közben is többször elővesszük ezeket a képeket, és átismételjük, megerősítjük a szabályokat.	

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
		Eszközök: tematikus képek, PCS képek, vagy egyéb szimbólumok, amit a tanulók ismernek a jó és rossz/szabad és tilos jelölésére	például meghúzta a kutya szőrét.		
3. Érzelmek azonosítása kutyák segítségével. Milyen kutya lennék ma?	érzelmi állapotok azonosítása	Megkérjük a gyerekeket, mutassák meg rátekintéssel, rámutatással, ők milyen kutyák lennének aznap, tehát hogy érzik magukat. A feladat tanításához használjuk az érzelmi állapotok olyan szimbólumait, amiket már ismernek a tanulók, később ezek elhagyhatók. **Eszközök:** a kutyás arckifejezések és az érzelmi szimbólumok kinyomtatott példányai. PCS képek a kutyás arckifejezéseknek megfelelően	A négy érzelmi állapotnak megfelelő kutyák arckifejezését kinyomtatjuk színes képeken. Van vidám, szomorú, mérges és fáradt/álmos kutya. Akár minden foglalkozás bevezető részébe is beilleszthető ez a feladat.	A kiválasztott arckifejezést tükör előtt is megmutathatják a tanulók. *„Szomorú vagy ma?"* *„Nézz a tükörbe!"* *„Milyen a szomorú arcod?"*	
4. Megy a labda vándorútra.	akusztikus figyelem, kézhasználat	A tanulókat egy sorban egymás mellé állítjuk úgy, hogy egymástól kartávolságban legyenek. Amíg a Megy a labda vándorútra kezdetű dalt énekeljük, a gyerekek kézről kézre adják a kutya labdáját. Amikor a dal végére érünk, az a gyerek kiesik a játékból, akinél éppen akkor a labda van. Ekkor eldobja a kutyának a labdáját, az visszahozza neki, majd kiül a sorból.		Ez versenyfeladat, nagyon jól fejleszti az akusztikus figyelmet és kézhasználatot.	Segítséget igényelhet a megfelelő irányba fordulás, a két kéz együttes használata, a labda megtartása. Több mozgásra szükséges már odafigyelniük, amikor a labda megtartásával irányt kell változtatniuk.

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
		Többször elénekeljük a dalt, a végén mindig kiesik valaki, így a játék végére egy győztes marad, akit megtapsolunk, és kérhet a kutyától egy trükköt, illetve kap egy kis ajándékot. **Eszközök:** kisméretű labda, a győztesnek kutyás nyomda, matrica			
5. Bátorságpróba.	önbizalom, önértékelés	A gyermeket hanyatt fektetjük a tornaszőnyegen. Kiválasztja, megmutatja három testrészét, ahová három jutalomfalatot teszünk. A kutya egyenként elveszi a falatokat a gyermek testéről. **Eszközök:** tornaszőnyeg, jutalomfalatok, kutyás nyomda, matrica a feladatot bátran teljesítőknek	Főként nagytestű kutya esetén igényel előzetes ismeretséget a feladat a bizalmas légkör, biztonságérzet megléte miatt.	Ennél a feladatnál fontos, hogy a kutya a gyermek bőréről vegye el, nyalja fel a falatokat	A tanulóknál a helyes pozícionálásra figyeljünk.
6. Tükörjáték.	testkép, testséma, megfigyelő és utánzó képesség	Megfigyelni és utánozni a kutya mozdulatait. Középen áll a kutya, a gyerekek körbe állják. Figyeljük, mit csinál a kutya, és utánozzuk a mozdulatait.		Összetett, bonyolultabb mozgásokat is tudunk kivitelezni, például: ■ állj fel a padra, ■ ugrálj, ■ forogj körbe.	Minden tanuló mellett legyen felnőtt felügyelet még akkor is, ha a feladatot már önállóan is tudja kivitelezni.

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
7. Szoborjáték.	mozgás, önkontroll, figyelem	A kutya a teremben sétál a gyerekek között. A feladat, hogy figyeljük, mikor van mozgásban a kutya, akkor a gyermek is mozoghat, sétálhat, de nem szaladhat. Amikor a kutya megáll, a gyerekeknek is meg kell állniuk, és csendben maradniuk, mint egy szobornak.			A járást különböző nehézségi fokozatokkal kivitelezhetjük. Először haladhatunk körbe, építhetünk ki pályát (pl. kötéllel), ami mentén haladhatnak. Ezt a feladatot alkalmazhatjuk még nem teljesen önállóan járó tanulóknál is, mint például járást segítő parallel korlát használatának segítségével.
8. Kutyás memóriajáték.	figyelem, lateralitás	**Fontos,** hogy kétféle színű üreges bábuk legyenek a táblán, vagy két oldalon legyenek eltolható rekeszek. A gyerekek csak az egyik szín/egyik oldal alá rejthetnek jutalomfalatokat. Irányítaniuk kell a kutyát mozdulatokkal, hangokkal, hogy hol keresse a falatokat. **Eszközök:** táblás falatkereső játék, jutalomfalat.	Állateledel - és felszerelés boltokban kapható speciális kutyás logikai, falatkeresős játék, vagy asztalos mesterrel is elkészíttethető hasonló.	Gyereknek és kutyának egyaránt kiváló figyelemfejlesztő feladat.	Általában a gyerekek ülnek ennél a feladatnál matracon vagy széken, segédeszközben. A helyes ülésre figyeljünk.
9. Fejlesztés Bobath labdával.	egyensúlyfejlesztés, vesztibuláris stimuláció	A gyermekeket egyesével a Bobath labdára ültetjük, és ha megvan az egyensúlyi állapot, a kutya különböző irányokból közelíti meg a gyermeket. Megnevezzük az irányokat, és próbáljuk az egyensúly megtartásával megsimogatni a kutyát. **Eszközök:** Bobath labda			A labdát mindenképp támasszuk meg oldalról. Akinél szükséges a csípőnél facilitáljuk. Könnyíthetünk a feladatot, ha olyan méretű labdát választunk, amelyikről a láb leér, vagy piskóta alakút, de az ügyesebbeknél, bátrabbaknál használjunk nagyobb átmérőjű labdát, amelyről nem ér le a lába. Ez nehezíti a feladatot.

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
10. Gyakorlatok hullahopp karikákkal.	figyelem, kooperáció	**1.** Három hullahopp karikát készítünk elő, és mindegyik mellé mutatunk egy-egy képet a gyereknek, hogy mit kell benne végrehajtania a kutyának. A gyereknek kézjellel bele kell hívnia a kutyát a karikába, és szintén kézjellel mutatnia a feladatot. A három feladat az alábbiakból állhat: ■ állítás, ■ ültetés, ■ fektetés, ■ forgás, ■ karikán átugrás. Ha a kutya mindhármat teljesítette, jutalomfalatot kap. **2.** A feladat másik változata, hogy két sorban leteszünk a földre 3-3 hullahopp karikát, az egyik sorban a kutya halad, a másikban a gyermek. Amit a kutya mutat, azt a mozgást kell a gyermeknek is végrehajtania a karikában maradva. **Eszközök:** hullahopp karikák, kutyás képek, jutalomfalat			Egyéni megsegítés szükséges.

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
11. Keressük meg a kutya eszközeit!	figyelem, absztrakció	Két halmazt képezünk a kutya valós tárgyaiból és tárgyképeiből úgy, hogy letesszük a földre őket két hullahopp karikába. A tanulóknak egyet kell kiválasztaniuk az egyik karikából, és hozzárendelni a párját a másikból, majd bemutatni a gyakorlatban, melyik eszközt hogyan használjuk a kutyával. Például a tálból megitatni, a nyakörvet és pórázt a kutyára adni, és sétálni vele, a labdáját eldobni, hogy visszahozza stb. **Eszközök:** tárgyképek, tárgyak			
12. Gumikeresős játék.	kézhasználat, taktilis-haptikus érzékelés-észlelés	A gyermek szemét eltakarjuk, ha hagyja, egy kendővel bekötjük. Színes hajgumit rejtünk el a kutya valamelyik testrészén vagy szőrében, ha hosszú szőrű. A gyermeknek tapintással kell megtalálnia a hajgumit a kutyán. A keresés közben végig irányítjuk szóban, vagy finoman vezetjük a kezét. **Eszközök:** színes hajgumik, kendő a szem bekötéséhez			

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
13. Kutya sétáltatása.	mozgáskoordináció	A gyermeknek átadjuk a kutya pórázát, és személyi kíséret mellett, de minél nagyobb önállóságot hagyva a gyermeknek körbe sétáljuk a termet. A feladat végrehajtása segíthető ritmikus tapsolással, hogy a gyermek megérezze a helyes járástempót. **Eszközök:** póráz		A bizonytalanul járó, egyensúlyproblémás gyermekeknél azt tapasztaltuk, hogy nagyobb testű kutya mellett ebben a feladatban járásbiztonságuk fejlődött, és több esetben idővel elhagyható volt a személyi kísérés.	Először még haladhatunk együtt, de idővel próbáljuk egyre távolabbról kísérni.
14. Gyakorlatok tornapadon.	mozgáskoordináció	A feladat több verzióban is alkalmazható. **1.** Két párhuzamos pad van. Az egyiken a kutya, másikon a gyerek végzi a feladatot. Azt a mozdulatot, mozgást kell utánoznia a tanulónak, amit a kutya végez. **2.** A kutya a gyerek előtt a padon halad, és a gyermeknek követnie és utánoznia kell a padon, amit a kutya csinál. Ez lehet a padon sétálás, leülés, lefekvés, kúszás, mászás, megfordulás, nyújtózkodás, a padról lelépés, átlépés, a kezeken megtámaszkodás a padon. Természetesen a mozdulatok kivitelezéséhez a kellő segítséget biztosítjuk a gyermek számára.	A szóbeli irányítás és értékelés folyamatos legyen.		Segítő mindig legyen mellettük, de az önálló gyerekeket ne fogjuk.

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
		3. A feladat bonyolultabb változata, hogy a gyermek a pad mellett halad, és ő vezeti végig a kutyát a padon, különböző feladatokat adva neki. Pl.: kézjellel leülteti, lefekteti, menetirányt vált a kutya a padon, pacsit ad, kúszik stb. **Eszközök:** tornapad, jutalomfalat			
15. Mókusok ki a házból!	figyelem, koncentráció, önkontroll	Leteszünk a földre három hullahopp karikát. Az egyik a lányoké lesz, ez legyen piros vagy rózsaszín színű, a másik a fiúké lesz, ez lehet kék vagy zöld, és egy harmadik, eltérő színű pedig a kutyáé. A feladat elején mindenkinek meg kell keresnie a saját karikáját, és beleállni. A játék során aztán már csak ebbe a karikába szabad beleállni. Amikor elhangzik a *„Mókusok, ki a házból!"* felszólítás, mindenkinek ki kell lépnie a karikájából, és a terem egyéb részein sétálni. Séta közben a gyerekeknek figyelniük kell a kutyára, mert ő lesz az első, aki a karikájába visszaáll. Ekkor elhangzik a *„Mókusok, be a házba!"* felkiáltás, amikor mindenkinek meg kell találnia a saját karikáját és beleállnia.		Szabadon variállhatjuk a feladatot. A klasszikus verziója is játszható, hogy minden kör után kiveszünk egy karikát. A mondat elhangzása után mindenki keres egy helyet, ahova beáll, akinek nem jut, kiesik. Utána lehet az a nehezített változat, hogy már egy adott színű karikába kell beállni.	Egyéni segítés, ha szükséges.

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
		Fontos a gyorsaság, mert aki utoljára találja meg a karikáját, minden körben kiesik a játékból. A végén egy gyermek marad, ő lesz a győztes, aki kérhet egy trükköt a kutyától, és kap valami apró jutalmat (megtapsoljuk, matricát, pecsétet kap). **Eszközök:** színes hullahopp karikák, jutalomfalat, matrica, pecsét			
16. Keresd meg a testrészeket saját magadon!	testséma, lateralitás	A kutya középen ül, és a gyerekek körbe ülik egy tornaszőnyegen. A felvezető egyesével megmutatja a kutya testrészeit, amit a gyerekeknek is meg kell keresniük magukon és megmutatni. A feladat játszható színes gumikkal, szalagokkal is, a megmutatott testrészeket megjelölhetjük a kutya és a gyermekek testén is. A játék játszható csak az arc részeivel is. **Eszközök:** tornaszőnyeg, színes gumik, szalagok			

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
17. Kutya testrészeinek azonosítása.	testséma, lateralitás	Leterítünk a földre egy nagyméretű papírt (zsírpapír, csomagolópapír). A kutyát oldalt dőlve ráfektetjük, és vastag filctollal a gyerekek segítségével körbe rajzoljuk. Ezután a kutya feláll a papírról, a rajz mellé áll, és a felvezető megmutatja a kutya testrészeit a kutyán. Ezt kell a gyerekeknek megkeresnie a rajzon, és saját magukon is. Ezúttal is jelölhetjük színes szalaggal vagy gumival a kutyán a testrészeket, és ilyen színnel a rajzon is kiszínezhetik a gyerekek a testrészeket. A játék játszható csak az arc részeivel is, ilyenkor csak a kutya pofijának körvonalát rajzoljuk le szemből, és a részeit megmutatás után, együtt rajzoljuk fel a papírra. **Eszközök:** nagyméretű papír, színes filctollak, színes gumik, szalagok		A kutya testrészeit ábrázoló papírt érdemes kitenni a csoportba, és többször utalni rá a későbbiekben. (tantárgyi koncentráció)	

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
18. Ritmizálás: kutyás versek.	mozgáskoordináció	A feladat játszható szőnyegen ülve és mozgással kísérve is. A szőnyegen a gyerekek körbe ülik a kutyát, és tapsolva ritmizálják az adott, tanult kutyás verset. Ha már együtt jól megy a tapsolás a csoportnak, kérhetjük, hogy jelentkezzen, aki egyedül is szeretné eltapsolni a verset. **Eszközök:** tornaszőnyeg			Mozgással úgy kötjük össze, hogy a kutya középen áll, a gyerekek pedig körbe sétálják. Közben mondjuk a verset, és a gyerekeknek meg kell próbálniuk ritmusra lépni. Ha nagyon jól megy egy-egy vers, egyszerre történjen a ritmusra lépés és a tapsolás.
19. Játék: Elvesztettem zsebkendőmet!	figyelem, mozgáskoordináció - nagymozgások	A gyerekek körben állnak, egymás kezét megfogva. A kutya a szájában egy kendővel/sállal a gyerekek háta mögött, a körön kívül sétál. Énekeljük az Elvesztettem zsebkendőmet kezdetű dalt, és a kutya egyszer csak megböki hátulról a gyermeket, majd elejti a gyermek mögött a kendőt/sálat. A gyerekek fel kell vennie a kendőt, és a kutya után sietni vele. Ha a dal végéig utoléri, ő nyert, ha nem, akkor a kutya. **Eszközök:** kendő vagy sál			Előfordulhat, hogy egy tanulónak tiltott mozgáselem a futás, erről előtte érdemes utánanézni. Nekik lehet más feladatot adni.

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
20. Játék: Kútba estem!	figyelem, mozgáskoordináció - nagymozgások	A kutya a felvezetővel a kör közepén áll, a gyerekekkel körbe álljuk őket. Egy segítő beáll az egyik gyermekkel a kör közepére, és kiszól: *„Kútba estem!"* A körben állók nevében megkérdezzük: *„Hány méter mélyen vagy?"* Mutat egy számot a gyermek a kezével egy és öt között. A körben állókkal hangosan számolunk, és annyit lépünk, amennyit a körben lévő gyermek mutatott. További sétával kísérve elénekeljük a Mély kútba tekintek kezdetű dalt, ezalatt a körben lévő gyermek a kutyát simogatja. Amikor vége a dalnak, megkérdezzük: *„Ki húzzon ki?"* A gyermek kiválasztja egy társát, akivel helyet cserél, így újabb gyermek kerül a kutya mellé, a kör közepére. Addig ismételjük a játékot, míg minden gyermek sorra nem kerül.			

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
21. Játék: Megy a gőzös!	figyelem, mozgáskoordináció - nagymozgások	A gyermekeket egyes sorban, egymás után beállítjuk, és kérjük, hogy fogják meg egymás kezét, vagy az előttük álló vállát. A kutya és a felvezetője állnak elöl, az utánuk álló gyermek lesz a mozdonyvezető, aki megkapja a kutya pórázát, ő fogja vezetni. Tehetünk a fejére jelzésként vasutas sapkát, vagy papírcsákót is. Elkezdjük énekelni a Megy a gőzös kezdetű dalt, ekkor elindul a séta. Nehezíthetjük, ha tempó- és irányváltásokkal sétálunk, majd, amikor véget ért a dal, mindenkinek meg kell állnia, az elöl álló gyermek visszaadja a felvezetőnek a pórázt, és választ a sorból maga helyett egy másik gyermeket. Addig ismétlődik a játék, míg minden gyermek sorra nem kerül. **Eszközök:** póráz, esetleg vasutas sapka, papírcsákó			**Fontos,** hogy a gyerekek saját járásuk mellett figyeljenek az előttük haladóra is, valamint a saját kezükre, hogy a társa vállán maradjon. Az együtt mozgás nehéz feladat.

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
22. Melyik a kutya, melyik a cica? Fogalmi készlet bővítése.	figyelem, gondolkodás	A gyerekek egy sorban ülnek, szemben velük középen a felvezető ül a kutyával. Az egyik oldalukon egy plüss kutya és egy kutyafotó van, a másikon egy plüss cica és egy cica-fotó. Minden gyermek kap egy-egy képet, és el kell döntenie, cica, vagy kutya van az ő képén. Ha bizonytalan, a terápiás kutya arra az oldalra fordul, ahol a helyes válasz van, majd odamegy és meg is mutatja a gyermeknek. Amikor mindenki letette a képét a földre, egy önként jelentkezőnek a terápiás kutyát is a jó csoportba kell vezetnie. **Eszközök:** plüss kutya és cica, naptárból kivágott színes, nagyméretű képek, póráz.	Húsvéthoz kapcsoló-dóan játszható kutyás - nyuszis képekkel is a játék.		

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
23. Kutyás kártyák párosítása.	figyelem, emlékezet	Minden gyermek választ magának egyet a klasszikus memóriajáték a kutyás párosítós kártyákból. A kiválasztott kártyák párjait egyesével a kutya hámjára vagy kendőjére csíptetjük ruhacsipeszszel. A kutya lassan elsétál a gyerekek előtt, és annak a gyereknek, akinél a kártya párja van, meg kell állítania a kutyát, és össze kell illesztenie a kártyákat. Ha önállóan még nem megy a felismerés a gyermeknek, eleinte a kutya választja ki, kinél van a kártyája párja, és idővel, gyakorlással rávezethető lesz a gyermek is a feladat minél önállóbb megoldására. **Eszközök:** kutyás memória kártyák, ruhacsipeszek, terápiás hám vagy kendő.	Ezt használhatjuk színek, formák tanulásához is, ha színes korongokat, vagy különböző formákat aggatunk a kutyára.		

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
24. Milyen évszak van a kutyás képeken? Tudástartalmak szintetizálása.	rugalmas gondolkodás	A gyerekcsoport képességeitől függően dolgozhatunk két vagy négy évszakkal. Letesszük a földre kettő vagy négy irányba a csoport által ismert, évszakokat jelölő kártyákat (fotót, színes képet, rajzot, PCS képet, amit minden gyerek biztonsággal tud használni). Középen foglal helyet a felvezető és kutyája. Minden gyermek húz egy-egy képet, amin kutyák láthatók különböző évszakot ábrázoló természeti háttérrel. Meg kell találniuk, melyik évszakban készült az ő képük, és egyesével odavinni a helyes kupacba. Ha egyedül nem megy a feladat megoldása, a kutya segít mutatással, mozgással kiválasztani a helyes halmazt. Ha mindenki letette a képét, egy kupac marad elöl, az aktuális évszaké. Megerősítendő a jelenlegi évszakot, az évszakot jelölő képet a kutya hámjára, kendőjére csíptetjük, majd köré rakjuk a hozzá tartozó képeket. **Eszközök:** A kutyás naptárak képeit felhasználhatjuk a feladathoz, valamint évszakokat jelölő kártyák, ruhacsipesz, terápiás hám vagy kendő			

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
25. Kutya vezetése egyszerű akadálypályán.	figyelem, mozgáskoordináció	Az akadálypálya elemei a tornaterem eszközei: zsámoly, bóják szlalom pályaként letéve, hullahopp karikák, kúszó alagút, tappancsok, amikre rá kell lépnie a gyermeknek stb. Összeállítunk egy olyan akadálypályát, amit a csoport tagjai tudnak használni, értelmezni, és legalább kétféle elemből álljon, pl.: zsámoly és szlalom pálya, vagy kúszó alakút és hullahopp karikák, de bármilyen variáció megengedett. A cél, hogy a gyermek minél önállóbban végigvezesse pórázon a kutyát az akadálypályán. A feladat bevezetéseként eleinte a kutya haladhat elöl, a felvezető vezeti, és a gyermeknek utánoznia kell az akadályokon való áthaladást. Később fokozatosan áttérhetünk a bonyolultabb kivitelezésre. **Eszközök:** tornatermi eszközök, pl.: színes tappancsok, zsámoly, színes bóják, hullahopp karikák, alagút, póráz			Az akadálypályákat úgy tervezzük meg, hogy a gyermek meg tudja oldani, de mindig nehezítsük valami más feladattal. Például ügyesen mászik a talajon, de később a padon is próbálja ki a mászást.

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
26. Játék: falatkeresés.	figyelem, emlékezet	Leteszünk a földre három vagy öt darab színes műanyag poharat. **Fontos,** hogy a poharak más-más színűek legyenek. A gyerekek látják, melyik színű pohár alá rejtünk el egy jutalomfalatot, viszont a kutya nem láthatja. A foglalkozást vezető vagy az egyik gyermek elrejti a jutalomfalatot, és a gyerekeknek azonosítaniuk kell színkártyákkal, melyik színű pohár alatt van a jutalom. Ha mindenki megmutatta, melyik szín a nyerő, odahívjuk a kutyát, és az egyik gyermek megmutatja, hol keresse a kutya a falatot. A játék haladó verziója, hogy a falat elrejtése után a pedagógus megcseréli a poharak sorrendjét, és így is meg kell tudni mutatni a kutyának, melyik színű alatt lapul a falat. **Eszközök:** különböző színű műanyag poharak, színkártyák, jutalomfalat.			

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
27. Mese feldolgozása. Szerepjáték, drámajáték.	kooperáció, szociális kompetenciák	Rövid kitalált történet, esetleg vers, verses mese közös eljátszása, dramatizálása. Bármilyen egyszerű cselekvéssor, amit a kutyával közösen hajtunk végre, kaphat meseszerű köntöst, pl.: megfájdult a kutya lába, vigyük el az orvoshoz, kapjon rá kötést, elveszett/elbújt a kutya, induljunk együtt a keresésére, mivel csalogassuk haza stb. **Fontos,** hogy minden gyermek kapjon aktív szerepet, együtt mozgási lehetőséget a kutyával a mese során. Játszható bábozással is, így aki éppen nem dolgozik a kutyával, bábokkal vehet részt a történetben. **Eszközök:** mese szövege, bábok, kutya eszközei, egyéb kellékek Lásd a mellékletben szereplő mesét.			

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
28. Bábjáték. Állathangok felismerése ujjbábokkal.	akusztikus figyelem	Minden gyermek választ magának egy-egy állatos ujjbábot. Amikor meghallja a saját állata hangját, jelentkeznie kell, és a terem közepén ülő kutya hámjára, kendőjére kell csíptetnie a bábját, ha tudja, utánozza az állata hangját. Az állathangok szólhatnak CD-ről, de utánozhatjuk mi magunk is. Amikor mindenki odaadta a kutyának az ujjbábját, átismételjük, milyen állatokkal találkoztunk az *„Én elmentem a vásárba…"* kezdetű dalt közösen énekelve, és egyesével felmutatva az ujjbábokat. **Eszközök:** állatos ujjbábok, állathangos CD, ruhacsipeszek, terápiás hám, kendő.			A többi ujj ökölbe zárását segítsük.
29. Színes labdák válogatása.	figyelem, nagymozgások fejlesztése	Szétszórunk a teremben színes labdákat, és kiteszünk színes tárolókat, vödröket. A gyerekek választhatnak egy-egy színt, és megjelöljük a kezüket egy választott színű kendővel. A kutya az adott gyerek színének megfelelő tárolóhoz/vödörhöz ül, így segítve a saját szín azonosítását. A labdák közül csak a megfelelő színűeket			Mozgásfejlesztés szempontjából a járás mellett itt a leguggolást, vagy előrehajlást, felállást gyakoroltatjuk. Azoknál a tanulóknál, akiknél a térd túlnyúlik, ne végeztessünk előre hajlást, hanem guggolással oldják meg a feladatot.

Fejlesztési feladatok	Fejleszthető készség, képesség, kompetencia	A feladat végrehajtása, módszerek, eszközök	Általános javaslatok	Specifikus szempontok	Kiemelt mozgásfejlesztési javaslatok
		szabad kiválasztani, ha kimaradnak labdák, a kutya mutatással segíti a gyermeket a feladat végrehajtásában. Egyesével minden gyermek kiválogatja a labdáit, és aki a leggyorsabban hajtotta végre a feladatot, kérhet a kutyától egy trükköt, vagy labdázhat vele. **Eszközök:** színes labdák, színes kendők, színes tárolók/ vödrök			Ügyeljünk, hogy a tanulók ne üljenek le a földre a guggoláskor. Ezt segíthetjük, ha a kezüket a térdei között támasztják le a talajra, és nem zárt lábakkal végzik a feladatot.
30. Búcsúzás a kutyától.		Az órát mindig elköszönéssel zárjuk le. Csakúgy, mint a köszöntésnél, ennek a feladatnak is többféle variációja lehetséges. Egy közös verselés és a kutya utolsó megsimogatása hangulatos lezárása a foglalkozásoknak.			
Értékelés alapelvei	Minden foglalkozás végén fontos kiemelni az elért eredményeket, a kiemelkedően teljesített tanulókat, illetve az egész csoportot összességében is megdicsérni.	Jutalmazásra nagyon beváltak a kutyás, tappancsos nyomdák, akinek ilyen jel volt a kézfején, aznap nagyon ügyes volt kutyás terápián. A pecsét elmaradása azt jelentette, hogy valaki helytelenül viselkedett a kutyával, esetleg türelmetlen, figyelmetlen volt társaival, segítőivel. A nyomdákon kívül kutyás matricákat használtunk még a dicséretre, illetve tanév végén minden tanuló a terápiás kutya képével ellátott oklevelet kapott emlékbe.			

3. Módszertani javaslatok, hasznos tanácsok a terápiás foglalkozások megtartásához

- Foglalkozásvezető pedagógusként fontos feladatunk a minőség biztosítása. Jelenleg Magyarországon kutyás terápiát egy civil szervezet (alapítvány, egyesület) kötelékébe tartozó terápiás páros végezhet, amely áll egy fő felvezetőből és egy vizsgázott terápiás kutyából.
  A felvezetőnek rendelkeznie kell érvényes tanúsítvánnyal, amelyen mind a kutya, mind az ő arcképe és adatai szerepelnek, és amelyet a Magyar Terápiás és Segítőkutyás Szövetség Egyesület adott ki. A páros csakis együtt dolgozhat, a kutya más felvezetővel csak akkor vehet részt terápiás foglalkozáson, ha levizsgáztak, és szintén van érvényes tanúsítványuk. A segítő kutyák – így a terápiás kutyák – képzésének, vizsgáztatásának és alkalmazhatóságának szabályait a 27/2009. SZMM rendelet tartalmazza. Bármilyen más engedelmességi vagy munkavizsgával rendelkező kutya nem minősül terápiás kutyának, illetve a kollégánk kutyája vagy akár saját kedves, családi kutyánk sem alkalmazható terápiás kutyaként!

- A terápiás légkör mindig legyen derűs, pozitív, bizalommal teli.
  Kiemelten fontos, hogy a súlyosan-halmozottan fogyatékos tanulók biztonságban érezzék magukat, merjenek önállóan cselekedni, kommunikálni, dönteni.

- Mindig legyen kerete a foglalkozásoknak! Induljon köszöntéssel, és fejeződjön be búcsúzással a foglalkozás, akkor is, ha esetleg kicsúszunk az időkeretből. A lezárás nagyon fontos ilyenkor is.

- A foglalkozást vezetőnek érdemes folyamatosan konzultálni a terápiás kutya felvezetőjével.
  Ha élő és folyamatos a kommunikáció a szakemberek között, a foglalkozások zökkenőmentesen zajlanak, mindenki kellően fel tud készülni a saját területén.

- Figyeljünk arra, hogy a tanulók jelenlétében mi mindig elsőként köszöntsük a felvezetőt és a terápiás ebet is, a foglalkozás végén pedig köszönjünk is el tőlük.

- Ha új feladatot vagy feladat elemet szeretnénk megtanítani a tanulóknak, először mindig mi magunk mutassuk be a kutyával, mit is szeretnénk. Ez a fajta személyes példaadás nagyon fontos és motiváló a gyermekek számára.

- A foglalkozás alatt a terápiás kutya csak a gyerekekkel dolgozzon!
  Erre figyelmeztessük a többi kollégát is, aki segítő személyzetként jelen van! Egy-egy simogatás is elvonhatja a kutya figyelmét a gyermekről. Az óra elején és végén a felnőttek is köszönhetnek a kutyának, megsimogathatják, erre adjunk lehetőséget a kollégáknak.

- A terem ajtajára mindig helyezzünk ki egy táblát, hogy foglalkozás van, ne zavarjanak. A váratlan, külső inger könnyen megzavar mindenkit, nemcsak a kutyát. Viszont mi is tartsuk be az időkeretet, ne nyújtsuk túl az órát. A feladatok a tanulóknak és a kutyáknak is egyaránt kimerítő.

- Mindig pozitív tartalommal beszéljünk a kutyáról a gyerekek előtt!
  Kerülendő kifejezések: *„Ne félj, nem bánt, nem harap, nem lesz baj”* stb. Helyettük inkább mondjuk azt: *„Nagyon bátor vagy, kedves kutyus, szeret téged, figyel rád, vigyáz rád”* stb.

- **Fontos** a sikerélmény, megerősítés biztosítása!
  Ha történik egy nagy előrelépés a foglalkozáson, pl.: egy kutyától félő gyermek bátran dolgozik a kutyával, sikerül egy új feladatot ügyesen végrehajtani, valamelyik gyermek a megszokottnál aktívabb, ügyesebb, akkor álljunk meg

egy pillanatra, és ezt közösen ünnepeljük meg odafigyeléssel, tapssal, jutalommal (nyomda, matrica, egyéb apróság)!

- A nagyobb bizalmat igénylő feladatoknál (pl.: Bátorságpróba) kérdezzük meg, ki szeretne lenni a következő, hagyjuk meg a tanulók döntési szabadságát a sorrendet illetően. Ha valaki bátorítást igényel, mutassuk meg mi magunk a feladatot előtte, és ha még így is elzárkózik, ne erőltessük a feladat végrehajtását. Emeljünk ki egy-egy elemet, és nagyon dicsérjük meg a gyermeket, ha azt végrehajtotta a feladatból.

- **Fontos** a rugalmasság! Ha aznapra aktívabb feladatot terveztünk, de egy betegséghullám vagy front miatt a gyermekek passzívabbak, igazodjunk a csoport igényeihez, és ajánljunk fel más feladatot.

- Tanév végén, téli szünet előtt iktassunk be egy-egy jutalom órát, amikor a gyerekek maguk választhatják ki, mit szeretnének játszani a kutyával. Ez nagyon jó ráhangolódás a közelgő szünetre is.

- Bevonhatjuk a kutyát is egy adott ünnepkör megünneplésébe. Farsang közeledtével beöltözhet a felvezető és kutyája is, húsvét előtt hozhat a kutya kosárkában tojást, húsvéti kellékeket, karácsony előtt relaxálhatunk karácsonyi dallamokkal, illatokkal. Erről mindig egyeztessünk jó előre a terápiás felvezetővel! Ez a tematikus témákra is vonatkozik. Az aktuálisan tanultakat beépíthetjük ezekbe a foglalkozásokba is.

- A hatékony team munka érdekében mindenképpen érdemes betartani a kompetencia határokat. A pedagógus a foglalkozás menetét, a gyermekeket irányítja, megtervezi a feladatokat, a tanév menetét a csoport igényeinek megfelelően, a terápiás felvezető pedig a terápiás kutya irányításáért, munkájáért felelős. A pedagógus csak abban az esetben veheti át rövid időre a kutya irányítását, ha bemutat a csoportnak egy adott feladatot. Egyéb esetben ne utasítsa, jutalmazza a kutyát, mert ez zavart okozhat a kutya irányíthatóságában.

- A feladatokat érdemes úgy tervezni egy adott foglalkozáson belül, hogy egy aktivitást, sok mozgást igénylő feladatot egy statikusabb, nyugodtabb feladat kövessen. Ez a gyermekcsoport terhelhetőségét, adottságait leginkább figyelembe vevő pedagógiai tervezési-szervezési forma.

- Többször tapasztaltuk, hogy egy-egy gyermek kimondottan fél, tart a kutyától a közös munka kezdetén. Ezen esetekben lehetőséget kell adni a gyermeknek arra, hogy a saját tempójában próbáljon közelíteni a kutya felé. A gyakorlati munka során előfordult, hogy egy-egy gyermek fél éven keresztül csak messziről nézte, követte, hogyan dolgozik a kutya másokkal, és fokozatosan engedte, hogy a közte és a kutya között lévő távolságot csökkentsük. Ebben az esetben egy tanév munkájába telt, hogy a tanuló megengedje, hogy a kutya mellé feküdjön, üljön, ez nem váltott ki izgalmi vagy félelmi reakciót belőle, és hajlandó volt megismerkedni a kutya eszközeivel, megfogta a labdáját, eldobta neki, megfogta a pórázát, a falatkereső játékban is részt vett, valamint engedte, hogy közvetlen a lába mellől elvegye a kutya a jutalomfalatot. Az ő esetében egyéni célokat tűztünk ki, és minden apró lépésnek nagy jelentőséget tulajdonítottunk.

- Amennyiben bármilyen állat által asszisztált terápiás foglalkozást akarunk bevezetni, előtte a szülők engedélye szükséges, valamint felmérni, rákérdezni a tanulók allergiáira (ez egyébként is fontos az egészségügyi állapotuk felméréséhez).

- Sajnos olyan esettel is találkoztunk, amikor a tanuló többször is agresszívan lépett fel a kutyával szemben. Ez főként kistestű kutya esetén veszélyes az állatra nézve. Ebben az esetben azt az utat választottuk, hogy a tanulót egy másik csoportba helyeztük át, ahol nagytestű kutya dolgozott, és külön segítőt rendeltünk a tanuló mellé a kiszámíthatatlan viselkedés kontrollálására.

- Az is előfordulhat a gyakorlatban, hogy az adott kutya habitusa nem illeszkedik a csoport dinamikájához. Egy érzékenyebb, csendesebb, lassabb típusú kutya számára ideálisabb egy súlyos fokban mozgássérült tanulókból álló csoport. Jobban egymásra tudnak hangolódni a közös munka során a gyerekekkel, hatékonyabb lesz a kommunikáció, mert a kutya kivárja a gyermekek jelzéseit.

Egy aktív, pörgős, temperamentumos kutya kiváló az önállóan mozgó gyerekek mellé, ahol a foglalkozások fókuszában a nagymozgások állnak. Azonos tempóban mehet a közös játék, a kutyát sem kell noszogatni a sokadik akadálypályás feladatnál sem, gördülékenyebben halad a közös munka. Bár a kutyák azonos kiképzést kapnak, és azonos terápiás vizsgát teljesítenek, de fajtájuk, habitusuk más-más, élőlények, saját egyéniséggel, amit már a csoportok és a terápiás párosok illesztésekor fontos figyelembe venni. Ha a tanév során a közös munka megakadna emiatt az össze nem illőség miatt, érdemes másik terápiás párost kérni az adott csoport adottságainak megfelelően.

- A mozgásos feladatoknál érvényes szempont, hogy csak a szükséges facilitációt adjuk a tanulóknak, ne segítsük túl a mozgást. A kutyaterápiás foglalkozásokon viszont a tanult, és azt a feladatot adjuk, amit kivitelezni tud. Itt nem cél teljesen új mozgás tanítása, hanem a már ismert mozgások pontosítása, gyakorlása. Viszont alkalmazzuk merészen motiválásra a kutyát. Tapasztalataink alapján mondhatjuk, előfordul, hogy szinte csak a kutya vált ki mozgásindítást egyes tanulóknál.

- Az eszközöket rendszeresen tisztítsuk meg. Olyan plüss figurákat válasszunk a foglalkozásokhoz, amelyek mosógépben kimoshatók.

- A gyerekek kezét minden egyes feladat után tisztítsuk meg fertőtlenítő kendővel, amikor a kutya nyelve hozzáér. A foglalkozás végén pedig a feladatoktól függetlenül használjunk fertőtlenítő kendőt a gyerekek kezét letisztítani, illetve mossuk meg a gyerekek kezét fertőtlenítős kézmosóval.

- A kutyás terápián használt játékokat, eszközöket külön tároljuk egy dobozban, vagy kosárban. A tornaszőnyeg is legyen erre a célra elkülönítve (lehetőleg jól megkülönböztethető legyen a szőnyeg a többi, más célra használt szőnyegtől, például ráírva, hogy kutyás, vagy más színű legyen).

- A kézjeleket – amelyeket a kutya használ – a felvezető minden esetben megtanítja a foglalkozáson részt vevőkkel.

- A tanév rendjébe beépítve tarthatunk *„állatsimogatós nap”*-ot, mely során több állattal is megismertethetjük a gyerekeket, például állatok világnapján, viszont a kutyás terápián csak kutya legyen jelen.

- A csoportok kialakításánál nem a tanulók életkora a fő szempont, hanem az, hogy milyen képességekkel bírnak, illetve mennyi ideje vesznek részt kutyaterápiás foglalkozásokon. Eszerint tudunk előre tervezni, és bővítjük koncentrikusan a feladatokat.

Mellékletek

Kézlazító feladatok

- váll kimozgatása: a fel-, és alkart fogva a kar előre emelése, majd fül mellé, és végül oldalra emelése
- vállkörzés (ügyesebbeknél)
- a könyök behajlítása és nyújtása
- a kezek lent tartásával ujjak nyújtása
- a kezekkel integetni: a csukló kimozgatása fel és le történő mozdulatokkal
- csuklókörzés
- az asztalon, vagy combunkon kopogás behajlított ujjakkal
- majd nyújtott ujjakkal dobolás
- nyújtott karok mozgatása a fej fölött a *„Fújja a szél a fákat…”* mondókára
- kar és kézmozgásokkal *„eljátszani”* az *„Esik az eső, dörög az ég…”* kezdetű mondókát
- ügyesebb gyermekeknél: hangszerek utánzása (zongorázzunk, furulyázzunk, …)

Képi segédanyagok a feladatokhoz

Kutyás szabályok lefektetése feladat

Ne fogd meg a kutya farkát!

Simogasd a kutyát fejétől a farkáig!

Vigyázz, ne lépj a kutya lábára!

Ha kérsz tőle valamit, nézz a kutya szemébe!

Mindig nyitott tenyérből add a jutalomfalatot!

Légy figyelmes, a kutyának hegyes fogai vannak!

Ne fuss a kutya előtt!

Ne húzd a kutya szőrét!

Milyen kutya lennék ma?

Vidám

Szomorú

Álmos

Mérges

Feladatok hullahopp karikákkal

Ugrás

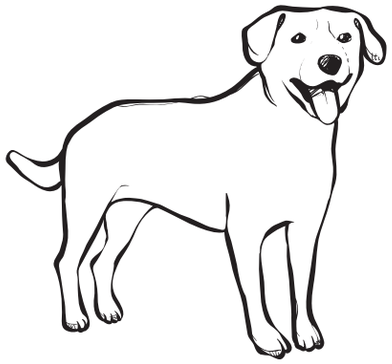

Áll

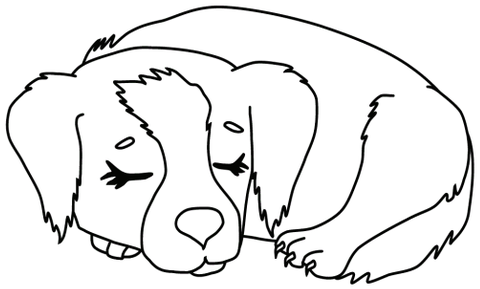

Fekszik

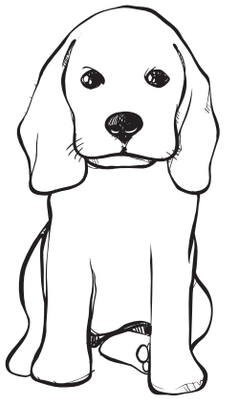

Ül

Keressük meg a kutya eszközeit!

Jutalomfalat tartó

Labda

Kutyatál

Kutyakendő

Hám

Póráz

Nyakörv

Kutyás versikék, mondókák, dalok, rövid mesék gyűjteménye

Vers a tacsiról

Nem kérek én lovat, csacsit,
Csak barátnak egy kis tacsit!
Ha elbújnék, megtalálna,
Gyorsan futna rövid lába.
Tudom sokszor az a dolga,
Hogy a vadat felkutassa.
S mert apró, fürge, jó szimatú,
A föld alatt sincs titkos odú.
Szőre szálkás, rövid, hosszú,
Sosem lenne vele bosszú.
Ha egy kutyát kaphatnék,
Csakis tacsit tartanék!

Fáj a kutyámnak

Fáj a kutyámnak a lába,
Megütötte a szalmába.
Ördög vigye a szalmáját,
Mért bántotta kutyám lábát?

Fáj a kutyámnak a hasa,
megütötte török basa.
Ördög vigye török basát,
Mért bántotta kutyám hasát?

Fáj a kutyámnak a farka,
odacsípte ajtóm sarka.
Ördög vigye ajtóm sarkát,
Mért bántotta kutyám farkát?

Weöres Sándor: A kutya-tár

Harap-utca három alatt
megnyílott a kutya-tár,
síppal-dobbal megnyitotta
Kutyafülű Aladár.
Kutya-tár! kutya-tár!
Kutyafülű Aladár!

Húsz forintért tarka kutya,
tízért fehér kutya jár,
törzs-vevőknek 5 forintért
kapható a kutya már.
Kutya-tár! kutya-tár!
Kutyafülű Aladár!

Kicsi kutya vek-vek-vek, csihel, csahol, bereked.
Öreg kutya, vak-vak-vak, ha nem muszály, nem ugat.

Csontot rágcsál a kutya,
Csak úgy csattog a foga.
Cilike ezt meglátta,
Csirkehússal kínálta.

Öreg kutya sétál
Füle-farka szétáll.
Etetője mázas bögre,
Itatója mély tál.

Weöres Sándor: Bodri

Bodri kutya sétál,
füle-farka szétáll,
itatója kicsi kút,
etetője mély tál.

Kőkerítés szélinél
tarka macska üldögél,
észreveszi a kutyát,
megmássza a szilvafát.

A kutyám és én

Van egy pici kutyám
- csöpp fekete gombóc -
sima szőre fényes,
takarója pokróc.

Kíváncsian jön, megy,
mellettem sompolyog,
amikor elalszik,
fekete gombolyag.

Nagy barna szemével
oly kedvesen néz rám,
mintha csak mondaná:
- Szeretlek kis gazdám!

Máskor meg ezt súgja,
mikor hozzálépek:
- Üres a tányérkám!
Látod? Enni kérek!

Néha a szemében
szomorúság látszik,
ha hűtlen gazdája
a cicával játszik.

Vagy ha reggelenként
fogom a táskámat,
s az iskola miatt
otthagyom kutyámat.

Tappancsos két lábát
előre kinyújtja,
bánatos ki fejét
arra lekonyítja.

De ha hazaérek,
a farkát csóválja,
futkos örömében,
simításom várja.

Aztán jön a játék!
Gurul a kis labda!
Ugrik, utána fut,
s a szájába kapja!

Csodaszép az élet
ilyenkor minálunk.
Szívünk összedobban,
barátokká válunk.

Nyulász Péter: Puli

Jó nagy kutya, mint egy medve,
farka fel van tekeredve.
Csau fajta, vagy egy bobtail?
Ne is kérdezd, úgy is félnél!
Nagyon kedves jószág pedig,
állandóan hízelkedik.
Farkat csóvál, pacsit ad,
oktalanul nem ugat.
Bármilyennek képzelem,
olyat játszik énvelem.

Búcsúvers simogatás közben

Mit csinál a kis kezem?
Simogat kedvesen,
Csipked hegyesen,
Táncol ügyesen,
Csiklandoz viccesen.
Mit csinál a kis kezem?
Te is tudod, mondd velem!

Kutyát kérek, kiskutyát - Gryllus Vilmos dala

Kutyát kérek, kiskutyát,
Okosat és nem butát,
Lehet kis, vagy nagyfülű,
Hosszúkás, vagy gömbölyű,
Lehet rajta bármi jel,
Lehet tacskó, spániel.

Kutyát kérek, kiskutyát,
Okosat és nem butát,
Aki hozzám hű marad,
Nekem mindig szót fogad,
Tedd le, hozd el, fekszik, ül,
Sose lennék egyedül.

Dramatizálható, bábozható mese

A kutyatestvérek és a labda

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy kutyacsalád. Kutyamama, kutyapapa, és a három kutyatestvér: Piri, Bori és Sári.
A három kiskutya boldogan élt, sokat sétáltak a mezőn, szimatoltak, ástak, és sokat játszottak együtt. Egy szép napon elérkezett a születésnapjuk. Mivel kutyamama és kutyapapa szegények voltak, a három kiskutyának mindössze egy labdát tudtak venni ajándékba. De a kutyaszülők úgy gondolták, a kiskutyák jó testvérek, és megosztoznak azon az egy labdán. Sajnos tévedtek. A három kiskutya veszekedni kezdett:
– Milyen gyönyörű, színes labdám van. - mondta Piri.
– Szép, szép, de ez a labda az enyém. - válaszolta Bori.
– Még mit nem, én kaptam a labdát! - kiáltotta Sári.
A három kiskutya hajba kapott, veszekedtek, kergették egymást, ugattak, tőlük zengett a falu. Nem vették észre a nagy veszekedésben, hogy a labda közben elgurult. Egyszer csak Piri, aki a legfigyelmesebb volt hármójuk közül, felkiáltott:
– Hol a labdám?
– Az én labdám, de nem látom sehol! - vágta rá Bori.
– Úgy látszik, egyikünknek sincs labdája. - mondta szomorúan Sári.
– Legjobb lesz, ha kibékülünk, és megkeressük együtt. - javasolta Piri.
Testvérei bólogattak, és elkezdték együtt keresni a labdájukat. Bejárták az udvart, az utcát, az egész falut, még a mezőre is kimentek. Szimatoltak, kapartak, nézelődtek, de sehol sem találták a labdát. Szomorúan, fáradtan, lógó orral hazamentek.
– Most mi lesz? Mit fog szólni kutyamama és kutyapapa, ha megtudják, hogy csúnyán összevesztünk, és elveszett a labdánk? - kérdezte Bori.
– Nézzétek csak, ott van! - kiáltott fel Piri, és a pad alá mutatott. - Oda gurult be, míg mi veszekedtünk.
A három kiskutya nagyon megörült az előkerült labdának. Attól fogva nem veszekedtek többé, hanem sokat játszottak együtt a szép színes labdával. Kutyamama és kutyapapa pedig nagyon büszke volt a három kutyalányra.

Esetleírás

L. és L. beszélgetnek

Vannak napok, amikor valahogy minden összeáll, a nap is szebben süt, és minden kerek. Ez az eset egy ilyen napon történt, és ekkor Leyla kutya jött a csoporthoz dolgozni. Ez volt az első olyan terápiás alkalom, amikor gőgicsélni, hangicsálni hallottuk L.-t a kutyának, aki több, mint fél éve érkezett hozzánk, az intézménybe és a kutyás terápiás csoportba. L. ülőkorzettes babakocsiban ül, szavakkal nem kommunikál, de beszédértése nagyon jó, és alternatív-augmentatív kommunikációs eszközökkel ügyesen kifejezi magát. Mindkét keze erős spasztikus tartásban van. Az addigi közös munka során L. a délutáni kutyás foglalkozásokra általában nagyon elfáradt, csendesen üldögélt, vagy elbóbiskolt az óra nagy részében.

Leyla, az orosz fekete terrier régen járt nálunk utoljára, ezen az alkalmon beugrott a megszokott kutya, a szintén orosz fekete terrier Ében helyett. A két kutya szinte ugyanúgy néz ki, azonos felvezetőjük van, de L. mégis érzékelte, hogy ma valami másként van, mint szokott. Megbeszéltük, hogy aznap Leylával dolgozunk, és megállapítottuk, milyen szépen összecseng a nevük. A kislány már ezt széles mosollyal reagálta le, majd feltűnően aktívan dolgozott: mozdította a kezét a kutya felé, végig szemkontaktusban volt a kutyával, ügyesen végezte el a kért feladatokat. Mindkét kézzel dolgoztunk, falatot dugtunk el a markunkba Leyla elől, ültettük, pacsit kértünk kézjellel, majd L. a mosoly és a figyelem mellé elkezdett hangicsálni Leylának. Megvártuk, hogy hangot adjon ki, ekkor vehette el Leyla a falatot tőle, L. hanggal válaszolt, ha jöhetett a következő feladat, és amikor Leyla a nyelvével vagy szőrével csiklandozta a kezét, hangosan nevetgélt, és szintén hanggal jelezte, hogy tetszik neki, ami éppen történik. Valódi párbeszéd alakult ki kettejük között, Leyla figyelt a kislány jelzéseire, és a közös munka végén L. hanggal köszönt el Leylától. Csodás perceket éltünk át, akik akkor jelen voltunk, igazi áttörés volt ez az alkalom a közös munkában.

L. több éve jár kutyás terápiára, és olyan eredményeket mondhatunk el, hogy minden órán aktív és figyelmes, egyedül a kutya kedvéért indít lépést speciális járató gépben, és az anyukája elmondása szerint az otthoni kutyájuk iránt is érdeklődik, holott korábban nem nagyon vett tudomást róla. Úgy gondolom, nem túlzás, ha azt állítom, hogy ennek a kislánynak kerekebb és élményekben gazdagabb lett a világ a kutyák és a kutyás terápia hatására.

Fotóanyag a feladatokhoz

A spasztikus ujjak nyújtásának a segítése.

A kezeken kívül más testrészeket is bevonhatunk az érzékelésbe.

Jutalomfalat adása a kézhátról.

Jutalomfalat adásának segítése, könyöksín használata.

Ki fér át alattam?

Ki fér át alattam?

Bátorságpróba: jutalomfalat elvétele hasról

Bobath labdás feladat.

A Bobath labda helyett hengert is használhatunk.

Kutya sétáltatása segédeszközzel.

Kutya sétáltatása segédeszközzel.

Padon végzett feladatok.

A kutya fésülése.

Kommunikátor használata.

Padon végzett feladatok.

Hajgumis feladat.

Akadálypályás feladatok.

Kézjellel adott feladat.

Relaxáció kutyával.

Mesedramatizálás kutyával.

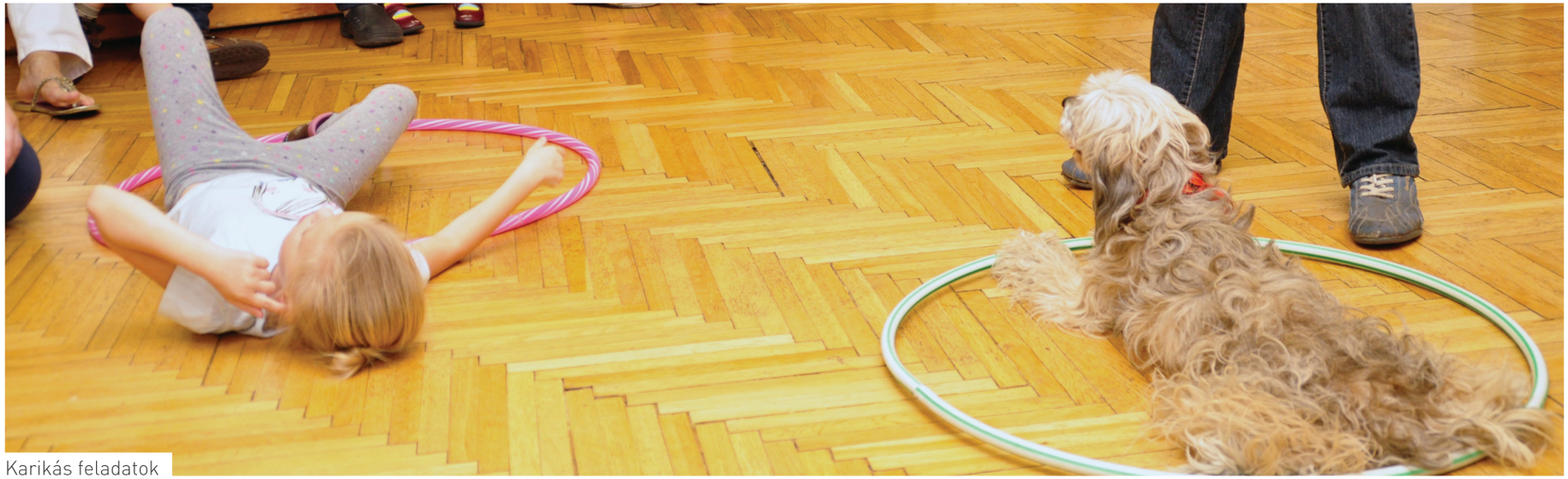

Karikás feladatok

Karikás feladatok

Kutyás memóriajáték

Felhasznált és ajánlott szakirodalmak

Aura Segítő Kutya Alapítvány honlapja:
www.segitokutya.hu

Csányi Vilmos: A kutyák szőrös gyerekek, Libri Kiadó, Budapest, 2017

ELTE Etológia Tanszék Családi kutya program:
https://kutyaetologia.elte.hu/

Illés Anett: AI módszer a kutyás terápiában
http://mek.oszk.hu/03800/03851/index.phtml

Illés Anett honlapja:
www.kutyasterapia.hu

Illés Anett: Kézikönyv gyermekes kutyatartóknak,
www.konyvmuhely.hu, 2008

Magyar Terápiás és Segítőkutyás Szövetség Egyesület honlapja:
www.matesze.hu

Sansz Alapítvány honlapja:
www.sanszalapitvany.hu

Jogszabályok

2012- 32/2012-es EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
27/2009-es SZMM rendelet a segítő kutya kiképzésének, vizsgáztatásának és alkalmazhatóságának szabályairól

Immánuel
Otthon és
Iskola

www.immanuelotthon.hu